

Minus autem concludit dominium altera clausula, quod scilicet reservatarii teneantur proportionabiliter pro eorum ratas ad solutionem montium, aliorumque onerum ad officii incumbendum; nam quidquid sit an huiusmodi onus fuerit reservatariis in iunctum in solo casu assumptæ ab ipsis administrationis officiorum quemadmodum informantes pro iisdem reservatariis substinere contendebant, obiectum nihilominus cessat ex quo cum onera sint solvenda ex fructibus dicta obligatio necessariò non refertur ad jus domini, sed ad jus participationis fructuum, ad quam illi fuerunt admissi, quoniam omnes participes tenentur proportionabiliter, ac pro rata effective participationis fructuum ad onera Societatis, quamvis bona socialia non communicantur participi quoad dominium ad tradita per Card. de Luca de credit. disc. 89. n. 6. Rota Januæ. dec. 74. n. 50. Ubald. dec. 23. n. 7. versultra quod, & in rec. dec. 68. n. 6. par. 8. & in Romana Cambii 19. Januæ. 1685. §. Confirmat denique cor. me.

Denique non adverteatur alia obligatio, qua in eodem decreto adstringuntur reservatarii, pro dolo scilicet fraude, & delictis Notariorum, quia cum dicta clausula adjecta legatur immediate post attributam facultatem reservatariis percipiendi fructus, ac disponendi de officiis propria auctoritate prædicta pœna reservatariis in iuncta censetur non ratione domini, cui tot superius relata argumenta repugnant, sed ut illi solliciti essent in utendo dicta facultatum interesse habentium in fructibus, vel etiam uti fidei iussoribus officiorum cum fructibus, vel etiam uti fidei iussoribus officiorum cum fructibus, & ad limites contractus cui adhaerent Rot. dec. 234. num. 2. in fin. coram Emin. Cerr. in rec. dec. 310. num. 11. pariter in fine, & n. seq. p. 11. dec. 129. n. 14. & seq. p. 12. & in Romana donationis 10. Martii 1687. §. quo enim ad 1. cor. R. P. Dem. neo Caccia.

Neque huic intellectui oblectantur plures S. Rotæ decisiones relatæ per Card. de Luca de Reg. disc. 7. num. 1. aliæque plures congestæ, in §. obflare visum fuit huiusmodi decisionis, in quibus firmatum fuit dominium officiorum obreservationem Decreti spectare ad Reservatarios, non autem ad officiales, & Notarios. Etenim Domini inhærentes distinctioni, in hac materia receptæ, de qua Card. de Luca de reg. d. disc. 7. per tot. & disc. 11. numer. 14. & disc. 13. num. 2. & seq. advertentur ad auctoritates rectè quidem procedere in casu, quo is ad cuius favorem fuit reservatum decretum solvit pecunias de proprio, & officium primario acquisivit ad sui utilitatem, & commodum, & pro periculo vitæ, illud posuit sub nomine alterius eidemque etiam dedit administrationem, tunc enim cum intento ementis sit acquirendi officium pro se, reservatio decreti domini translationem importat iuxta terminos dictarum decisionum. At secus est, quoties prout in præfatis casu, quis non habens pecunias pro emendo officio, in quosdam industrium valeat exercere, contrahit Societates officii, & pecunias à Creditoribus acceptas, erogat in emptionem dicti officii nomine proprio impetrata pro majori cautela, & securitate creditorum pecunias solventium, reservatione Decreti ad illorum favorem: Hoc enim casu talis reservatio non importat, nisi simplicem quamdam, & specialem hypothecam sive dominium impropiam ad favorem creditorum pro percipiendi fructuum conventorum, & restitutione fortis, non autem veram, & liberam translationem domini ad libitum exercibilis à Reservatariis super officio proprietate, ut articulo ex professo discussio, examinatis casibus, & conciliatis auctoritatibus, quæ inter se videntur contrariæ firmat, & pro sensu veritatis tenet Card. de Luca disc. 7. n. 1. & per tot. de Regal.

Et ita utraque parte informant omnibusque DD. de ordine Sanctissimi suffragantibus decisiõ fuit.

SUM:

S U M M A,
S I V E
C O M P E N D I U M
Eorum, quæ continentur in hoc Lib. II. De Regalibus.

I N D E X
R U B R I C A R U M.

- I.
Proemialia.
- D**E Regalium origine, ac introductione, eorumque divisione, & de aliquibus generalitatibus.
à num. 1. ad 12.
- II.
DE officiis venalibus.
à num. 13. ad 31.
- III.
DE locis montium, aliisque juribus cum Principe, vel Republica.
à num. 32. ad num. 51.
- IV.
DE Vectigalibus, Dohanis, Gabellis, Pedagiis, Collectis, Datis, Fidis, Taxis, Contributionibus; aliisque publicis oneribus.
à num. 53. ad num. 50.
- V.
DE Salinis, & Salariis, aliisque salis materiam concernentibus.
à num. 71. ad 89.
- VI.
DE mineralibus, & mineris, aliisque fodinis, & excavationibus eorum, quæ sint post superficiem, & de thesauris.
à num. 81. ad num. 88.
- VII.
DE Fisco, ac juribus Fiscalibus pœnalibus, ac successoriis, in bonis scilicet proscriptorum, aliorumve delinquentium, sive in vacantibus, vel naufragatis aut aliis derelictis, certum non habentibus dominam, ac possessorem.
à num. 89. ad num. 110.
- VIII.
DE monetis earumque cussione, & usu.
à num. 111. ad num. 118.
- IX.
DE pluribus Regalium speciebus, nempe; De mundinis, & mercatis; De ponderibus, & mensuris; De iuribus privatis, & prohibendi; De tractis, & extractionibus, & Reprefaliis.
à num. 119. ad num. 124.
- X.
DE Mari, Faminibus, Lacubus, Portibus, Ripis, Silvis, Montibus, Foreis, Piscationibus, vel piscationum iuribus; Venationibus, Palscus, aliisque usibus, & eorum prohibitionibus.
à num. 125. ad num. 134.
- XI.
DE Locis, & Viis publicis, & de Angariis, & perangariis, aliisque servitiis.
Ac etiam de jure publici belli, ac de armamentis, & fortificationibus.
- XII.
Et de jure creandi Titularum, & Baronum, concedendi nobilitatem, creandi Doctores, & Notarios, & erigendi Universitates, & Academias.
à num. 134. ad num. 146.
- XIII.
DE potestate condendi leges, eisque derogandi.
DE jure concedendi gratias tertio præjudiciale, vel tollendi jure tertii, ac revocandi concessionem, seu alias inhabiles reddendi habiles, remittendique delicta, & pœnas, aliave similia faciendi, quæ in jure prohibita sint.
à num. 147. ad num. finalem, &c.
- Card. de Luca Lib. II.

- S U M M A R I U M.
- I.
- 1 Debet peti rerum principia, & quare.
  - 2 Regalium usus est antiquus, & de ratione.
  - 3 In quibus dos principatum, & Republicam consistere solent.
  - 4 Quare antiquitus non appellentur regalia.
  - 5 De casu ordinationis text. in cunic. que sunt regalia.
  - 6 Recensentur regalia contenta in dicto textu.
  - 7 Quod non omnia in eo recensentur.
  - 8 Alia pertinent ad principem magis, quam recensita, & que sint.
  - 9 Pertinent ad Principem, non autem ad Barones, & subditi Civitates.
  - 10 Regalia pœni privatum desunt esse regalia.
  - 11 An, & quando sola possessio, sine titulo in his sufficiat.
  - 12 Qualis ordo in hoc tenetur, &c.
- II.
- 13 De differentia inter officia venalia, & officia ad justitiam ministrandam.
  - 14 Officiorum venalium sunt capaces etiam infantes, & mulieres, & quando secus.
  - 15 Quod ista officia sint antiqua in jure explicata sub nomine militarium.
  - 16 In hac materia officiorum non datur certa regula, & quare, quodque agatur solum de illis Cameræ Romanæ.
  - 17 Officia sunt de regalibus, & non possunt obtineri nisi ex concessione Papæ.
  - 18 Sunt regulariter vacabilia per mortem naturalem, vel civilem, & præsertim per Cardinalitiam dignitatem.
  - 19 Non sunt in commercio, sine assensu Papæ.
  - 20 Est in commercio commoditas emolumentorum, & quid hæc importet.
  - 21 Habentes assensum Papæ, vel reservationem decreti, vincunt eos, qui non habeant.
  - 22 Hæc assensus denegari non solet, nec debet, & quando denegari possit.
  - 23 An in reservatione officiorum habeat locum regula de infirmis resignantibus.
  - 24 Assensus, vel licentia in obligatione non præjudicat pro casu vacationis.
  - 25 De diversis speciebus reservationis decreti, earumque diversis effectibus.
  - 26 Quale jus habeant super officiis creditores non habentes reservationem decreti.
  - 27 De pluribus questionibus inter creditores officialis super validitate, vel operatione reservationis decreti.
  - 28 De imputatione erogati in emptionem officii in legitimam.
  - 29 De donatione pretii ut supra erogati.
  - 30 De præventiva, vel abusiva concessione officii adhuc non vocati.
  - 31 De oneribus, quæ officio incumbunt, &c.
- III.
- 32 De origine, vel introductione locorum montium in quo consistant.
  - 33 De aliis rerum vocabulis.
  - 34 De qua specie locorum montium agatur.
  - 35 Sunt jura regalia.
  - 36 Dantur etiam loca montium non Cameralia, & non regalia.
  - 37 De duplici eorum pretio intrinsicco, & extrinsecco.
  - 38 Non sunt in privato commercio, sine auctoritate officialis ad id deputati.
- Z 2 39 De

- 39 De obligatione Secretarii.
  - 40 Venditio sine auctoritate officialis, non tangit substantiam, neque jus transferri, idcirco potest conditio secundi emptoris cum offerenti.
  - 41 Transsum libera in tertium resignatarum ab omnibus vinculis, & quoniam retineant.
  - 42 De ratione dictae libertatis.
  - 43 Quando ista ratio cessat, idcirco cessat etiam libertas.
  - 44 De motu proprio Urbani VIII. super eadem libertate.
  - 45 De attergatione, an inducat eandem libertatem, & securitatem.
  - 46 De venditione commoditatis, vel vendenda substantia cum ipsiusmet vinculis.
  - 47 De evisione, an & quid intret factio casu vinculi.
  - 48 Vincula vinculis de pretio, & quomodo in hoc detur lesio.
  - 49 An libertas pro fraudulentiis, vel solventibus causam lucrativam.
  - 50 De implicita donatione pretii si unus de sua pecunia emit comodo alterius.
  - 51 De reservatione dispositionis locorum montium, vel fructuum.
  - 52 An sint stabilia, & circumscriptantur loco, necne.
- IV.
- 53 De vestigali, quod debita vulgo dicitur pro introductione mercium, & in qua quota solvatur.
  - 54 Sub quibus aliis vocabulis explicetur.
  - 55 Non debetur pro mercibus per transsum.
  - 56 A quibus solvatur.
  - 57 Alieubi solvitur pro extradietione.
  - 58 De alia debita pro passu, ac de fida, & diffida.
  - 59 De pedagio, quoniam sit.
  - 60 Gabellarum nomine, que onera veniant, quidve importent, & a quibus solvi dicantur.
  - 61 Quomodo exempti, & immunes in hoc se gerant.
  - 62 De gabella contravivorum.
  - 63 De collectis, eorumque variis speciebus, & distinctionibus.
  - 64 Quando immunes, & exempti ad eas teneantur, & proferunt de fisco, vel alio gabelle dominio.
  - 65 Quibus competat ius induendi Gabellas, & collectas, aliave onera.
  - 66 De majori Civitatibus, & Baronibus subditis, & quomodo concedenda.
  - 67 De aliis collectis, taxis, & contributionibus privatis, vel communitatis.
  - 68 De panis fraudate gabelle, vel dohana.
  - 69 Quod praedicta vocabula soleant confundi.
  - 70 De gabella non solvenda de cadaveribus.
- V.
- 71 De salinis, & de salariis, & de differentia inter eas.
  - 72 Salarie sunt ubique de regalibus, & de ratione.
  - 73 Quid de salinis.
  - 74 De salinis terrestribus, & de aliis maritimis.
  - 75 In quo consistant apparatus salinarum, & salinarum.
  - 76 Pretium in distributione salis quo fit populis non alteratur.
  - 77 De falsobis in his apparatus ex aliquo casu sortita.
  - 78 De mutatione qualitatis salis consecuti.
  - 79 De majori exactione prohibita in sine apparatus.
  - 80 De ratione ob quam magna salina sunt de regalibus.
- VI.
- 81 De Minervis auri, & argenti, quod sit de regalibus.
  - 82 Quid de aliis mineralibus, & fodinis.
  - 83 Et quid in rebus laboratis, & manufactis.
  - 84 De thesauris, & de pecunia abscondita.
  - 85 De generali prohibitione effodionum, & excavationum, sine licentia, & de ratione.
  - 86 Quid in excavationibus, & thesauris in locis sacris, vel Ecclesiasticis.
  - 87 An emolumenta fodinarum, & excavationum sint fructus, vel foras.
  - 88 De apparatus mineralium, & fodinarum.
- VII.
- 89 Fiscus secularis est de regalibus idcirco ad solem Principum pertinet, non autem ad Barones, & subditas Civitates.
  - 90 Quid de Episcopis, & Praelatis Ecclesiasticis.
  - 91 De duplici fisco successore, & panali.
  - 92 De fisco successore in bonis vacantibus.

- 93 In bonis vacantibus Clericorum an fiscus secularis, vel Ecclesia succedat.
  - 94 In bonis de directo domino alterius non intrat fisci successio.
  - 95 De aliis, qui fiscum excludant, eique in successione praeservantur.
  - 96 In bonis Ecclesiasticis, vel Ecclesie intuitu quaesitis quaesitio non cadit.
  - 97 An iste fiscus succedat in iurisdictione.
  - 98 De confiscatione omnium bonorum eisque diversis speciebus.
  - 99 De conclusionibus, quod quilibet consistat in suo.
  - 100 De iure fisci in bonis, quae adferuntur ab indigno.
  - 101 De panis, & multis particularibus.
  - 102 De pluribus questionibus in materia fisci panalis.
  - 103 An confiscatio possit prohiberi.
  - 104 An prohibitio capiat legitimam.
  - 105 De fisionum numero confiscationem, vel aliam poenam impediendo.
  - 106 An fisci agat contra parentem pro legitima filii delinquentis.
  - 107 De restitutione delinquentis, vel condemnati an suffragetur pro bonis confiscatis.
  - 108 De disfavorabili, & privilegiato, & in qua bonorum, vel iurium specie fisci favores, & privilegia procedant.
  - 109 Quando etiam iura poenalia, & odiosa fisci privilegiis patiuntur.
  - 110 De poena decupli, aliisque poenis contra fraudantes fiscum.
- VIII.
- 111 Jus eudendi monetas est de regalibus soli Principi competentibus.
  - 112 Princeps tenetur eudere monetam bone materiae, & iusti valoris.
  - 113 Facere monetam malam est species collectae, vel gabelle.
  - 114 Quod in hac materia non cadat regula generalis.
  - 115 Monetae valoris alteratio cuius commodo, vel damnificat, & cuius temporis valor attendi debeat.
  - 116 De crimine falsae, vel talse monetae.
  - 117 An liceat impedire monetam, quam statum esse prohibendam.
  - 118 An, & quando debitor admittatur ad solvendum monetam reprobam.
- IX.
- 119 De mundanis, & mercatis, diversisque speciebus, & quando sint de regalibus, & de ratione.
  - 120 De ponderibus, & mensuris, quando sint de regalibus.
  - 121 De iuribus prohibendis, & cogendis, & in fomis, malendinis, macellis, tabernis, & aliis huiusmodi.
  - 122 De prohibitis tractibus, vel extradietionibus, quando ea cum concessio non profici, atque impediri possunt.
  - 123 De amona, eiusque regimine, & privilegiis.
  - 124 De repressis.
- X.
- 125 De iure maris, fluminum, lacuum, & ementium, vel forestarum pro navigatione, piscatione, vel venatione cuius est usus.
  - 126 Quoniam ex his iuris regalis sint, ut prohibitio cadat.
  - 127 An, & quando Baronibus, & aliis liceat prohibere venationem, & piscationem, aliosque, naturales usus.
  - 128 De prohibitione, vel restrictione piscationum cum defensionibus, & banis.
  - 129 Quando liceat, necne, ut aquis fluminum, vel fontium pro molendinis, vel hortis, & pratis.
  - 130 De mari eiusque dominio, & iurisdictione.
  - 131 De portibus, & de ripa maris.
  - 132 De ripis fluminum, & de arboribus, quae in eis sint.
  - 133 De libertate portuum, & ementium in eis mercis, ut etiam de mundanis.
- XI.
- 134 De theatris, plateis, pontibus, & viis publicis, cuius sit athena dispositione iuris communis.
  - 135 Quid bodierno tempore, & de questionibus inter Communitatem, & Baronem.
  - 136 In quibus consistit ius regale in viis, & plateis.
  - 137 Distinguitur diversae species quaesitionum in hac materia pontium, & viarum.

- 138 Quale, verum, & proprium sint viae publicae, & de earum diversis speciebus.
- 139 Ad quos pertineat restrictio viarum, & pontium.
- 140 De angariis, per angariis, & servitiis.
- 141 De iure publici belli, ut sit de regalibus.
- 142 Idem de armamentis.
- 143 Jus concedendi feuda nobilibus, vel titulos, & dignitates est de regalibus.
- 144 Creare Doctores, & Notarios, vel erigere Collegia est de regalibus.
- 145 Nobilitatem conferre solius Principis est.
- 146 Declaratur magistratum creatio, quando sit de regalibus.

XII.

- 147 Jus condendi leges solius Principis est, & negatur inferioribus.
- 148 Quibus magistratibus concedatur, & quibus non, & praesertim an Legatis.
- 149 Communitatibus subditis, & Baronibus quas leges concedere liceat.
- 150 Et de diversis speciebus confirmationis.
- 151 Quibus competat ius confirmandi delinquentibus, vel legitimandi bastardos.
- 152 De gratiis tertio praedictalibus, quae alterius ius tollant, minuant, vel impediunt.
- 153 Ad quem effectum attendatur in Principe iusta causa.
- 154 De facultate revocandi concessiones, & tollendi officia, & beneficia.
- 155 De distinctione potestatis ordinariae, & absolutae.
- 156 De potestate commutandi defensionum voluntates, & derogandi fidei commissis.

I.

PROEMIALIA.

De regalium origine, ac introductione eorumque divisione, & de aliquibus generalitatibus.

RERUM principia, & quidditatem, in legalibus quoque exquiri, congruae applicationis, rectaque iustitiae administrationis ratio exigit, ut ita quod suum est, cuique adaptare tribuatur, & ne legum provisio, quae uni casui oportuna sit, alteri incongrue applicetur. Quamvis itaque omnivae, omnique Reipublicae, vel dominationis generi, publici ararii provisio, ut publici, belli, & pacis occupatur indigentibus, oportuna, quinimo necessaria in usu fuerit, tanquam per illam dotem, quam omnes pene gentes, omni tempore, mulieri tribuerunt, cum Reipublica, sive soluta sit, sive sub viro (qualis est Princeps) assimilatur, ut ita politici matrimonii onera decentem habeant sustentationem. Itaque quod, ex subditorum tributis, & oneribus, vel ex illa bonorum specie constituit pro frequentiori usu consuevit libertatem, ut ita hoc ingens naturae beneficium, omnium commodo pariformiter cedat, non autem ut aliquorum privatorum dominio, ac utilitati solum subiaceret. Adecum sit non omnia, quae sub regali genere, pro nororum temporum usu cadunt, eorum tamen pars notabilior, apud antiquitatem quoque eandem sortita sint fortunam, vel naturam. Diversa tamen apud Romanos, aliasque antiquas dominantes Nationes, ac Imperia, sortita sunt nomina; istio regali vocabulo Romanorum legibus, atque linguae latinae professoribus ignoto, ob Regii nominis apud Romanos, post vindictam libertatem, nimia ordinabilitatem, ac perhorrentiam. Cum igitur post tot, Hunnorum, Gothorum, Vandalorum, aliorumque barbarorum incurSIONES, quas Italia, post Sedis Imperialis translationem in Graeciam passa fuerat, sub Longobardorum iugo, ac dominatione cum eorumdem legibus, illis Romanorum penae in oblivionem abitis, viveret, ique Arianae haeresis sequaces, Catholicae Religionis, Romanoque Pontifici molestias, magnaque praedicta intulerent; Romanus verò Imperator, vel eiusdem Arianae haeresis pice contaminatus, vel Graeci schismatis auctor; Ecclesiae Romanae eiusque Pontificis defensionem adversus Longobardos indebitè neglexerit, cum Catholice fidei praedictio; Hinc Pontifex, previa Imperii dismembratione, Carolum Magnum, occidenti Imperatorem praefecit, cuius ope ab huiusmodi molestiis exemptionem reportavit;

Exindeque eiusdem, aliorumque successorum potestas in aliquibus Italiae partibus enituit; Eisdem verò Imperatoris, ob dominationum scissuram, diminuta potentia, Celsari nominis, ac potestatis in Italia penae oblivio inducitur, donec illorum aliquam praebente promotionem accessus Henrici primi, quem cognomento Pluvium, Ecclesia Catholica Sanctorum Catalogo adscriptum veneratur, ille etenim à Romano Pontifice evocatus adversus Graecorum molestias in Apuliam se contulit.

At sequuta per matrimonium cum ultima Normandorum prole, accidentali unione Imperii, cum utriusque Siciliae Regnis, quae tunc unum solum Regnum constituebant. Exortitur adeo Italiae perniciosis Guelfa, & Ghibellina factionibus; cum Imperator Fridericus II. Siciliae Rex Ghibellinae factionis tutela, & protectione suscepta, Romanoque Pontifici nimium effect infensus, Imperialemque auctoritatem, in plerisque Italiae partibus resistere itaque ret; Hinc inter ipsum, & aliquas Lombardiae confederatas Civitates, asperum sequutum est bellum, cum ea pace, quae apud Iuristas Constantia dicitur, sopitum.

Inter alias itaque desuper habitas conventiones, ea fuit, ut firmum esse deberet, quoniam iura regalia huiusmodi confederatis Civitatibus remaneret, ac per eas exerceri possent; Cumque eorum enumeratione atque registratio inter feudales consuetudines sequuta esset; Hinc illud Regalium nomen, seu vocabulum prodiit, istaque conventio in hac Regalium materia, pro communi lege haberi cepit, usque deinceps recepta est; Ea autem iuxta ibi tentum ordinem sunt.

Armandiae; Viae publicae; Flumina navigabilia, & illa ex quibus sunt navigabilia; Portus, Ripatica, Vestigalia, quae dicuntur etiam Tellonia, monetae, nullarum penarumque compendia, Bona vacantia, Bona quae ab indignis auferuntur, Bona contrahentium incestuosas nuptias, Bona condemnatorum, & proscriptorum, Angariae, Penarumque & plausorum, ac navium praestations, extraordinariae colatio, Potestas constituendorum Magistratum ad iustitiam expediendam, Argentariae, Palatia in Civitatibus consueti Piscationum redditus, & salinarie, Bona contentium crimen majestatis, & thesaurari iuxta certas portiones, &c.

Non omnia tamen, ista conventio continet iura, quae hodie pro communi Principum, & Republicarum praxi regalis existant, quinimo desunt ea, quae a maioris primivae ordinis, regiaeque coronae magis annexa censentur, non omnium etenim concessio pro regula facta est, sed aliquorum pro limitatione; firma in reliquis remanente regula apud Imperatorem, cuius imaginem quilibet Princeps hodie in sua ditione praesertit, qui iura supremi Imperii habeat.

Eandem regalium naturam, seu qualitatem, ex temporum, ac morum varietate pleraque alia in hac lege non recentia, sortita sunt, qualia praesertim sunt; armamenta, sive ius publici belli, & pacis, ac officia venalia, eaque iura super vestigialibus, aliisque iuribus Principis, quae Romana Curia sub locorum montium vocabulo explicat, aliave prolocorum moribus, vel legibus.

Omnium itaque praemiorum, aliorumque similium iurium regalium, sola pertinentia est supremi Principis, vel Reipublicae, quae iura Imperii obtineat, Privatis autem quinimo Baronibus, & domicellis, subditisque Civitatibus eadem pertinentia pro generali regula denegata est eiusdem Principis explicito non accedente privilegio, vel eo implicito, quod legitima immemorabilis, vel centenaria non vitiosa possessio allegari posse concedat.

Adeoque iura regalia privato dominio incongrua esse, apud Iuristas esse receptum, ut eis, de privatorum iure, vel dominio, ex Principis concessione effecti, antiqua regali corrupta natura, novam privatorum, ac indifferetium bonorum fortiantur, & obtineant; Nisi concessio solum commoditatem, vel fructuonem percipiat, poenae ipsam Principem, vel Rempublicam eorumdem iurium substantia adhuc remanente.

Solam itaque huiusmodi iurium possessionem, quantumvis longam, nisi immemorabilis, vel centenariae non vitiosa, qualitatem habet, privatis, alique Principe inferioribus non suffragari sine titulo magis receptum est, idcirco ad eiusdem tituli iustificationem possessorem cogi posse sub amissionis poena, & in solo retinenda possessio diuturni, nimiumque considerabilis temporis possessione suffragante, & firma, & generali regula desuper non cadente, ob nimiam morum, ac styliorum diversitatem, quibus est deferendum.

Diversus autem ordo in singulorum jurium examine adhibetur, quam in eorum enunciata lege sit adhibitus, ut pro Romana Curia forensi praxi, de iis agatur, quae magis usus receperit, cum ob nimiam regionum, ditionumque varietatem, ad unam Curiam, vel Ditionem, se restringere necessitas cogat, ut ad illationes exinde, vel consequentias, pro rationis, vel circumstantiarum identitate, congrue deveniri valeat.

a Hoc tit. disc. 14. & 81. & in Supplemento. b Dico disc. 81. & alibi. c Dico disc. 14. d De judic. disc. 44.

II.

De officiis venalibus.

Diversa est venalium officiorum hujusmodi qualitas, ab iis magistratibus, qui in Regalium textu feudali superius insinuato registrantur, cum de illis, quae ad iustitiae administrationem deputantur, textus agatur, de iis autem inferioribus agitur; e ista vero officia, quae pro frequentiori praxi venalia sunt, iustitiae administrationem pro eorum natura non habent, nisi quatenus, pro alicujus principatus moribus, aliqua accidentaliter mixtura inficit, eorum substantia in barialibus emolumentis consistente, ob idque venaliter licite admittunt.

Hinc pleraque, infantibus, ac rusticis quidem mulieribus congrua sunt, quoties personale administrationem, vel industriam praesens annexam non habeant, sive quod per substitutum eadem administratio fieri valeat.

Antiqua est haec Regalium species, ab ipsorum Romana Republica, vel Imperio frequens, sub diverso tamen militarium vocabulo appellata; Ideoque quod in Romanorum legibus in militis statuimur legitur; hodiernis venalibus officiis pro generali regula congruit, iis exceptis, in quibus de veterum locorum leges, vel mores limitationem inducant, Cumque ex jam praenotatis, non de facili istius, omniumque, aliorumque regum regalia materia uniformem ubique applicabilem recipiat regulam, exindeque resultet confectus conaturalis Juristarum error, cum generalitatis procedendi, sive unius Regionis, vel principatus res iudicatas, sive unius Regionis, aliis generaliter applicatas. Scriptorumque traditiones, et tempora, seu legum, ac morum diverfitatem, Hinc ut pro regula in legibus, seu idea agatur, ut exinde ducto argumento, iuxta singulorum regionum leges, ac mores, congrua fiat illatio, seu applicatio.

Stat itaque regula, ut hujusmodi officia, tanquam iura regalia, non nisi ex Principis privilegio, vel concessione per scripturam obtineri valeant, sive ex concessione illius inferioris magistratus, vel subditae Civitatis, cui idem Princeps facultatem concesserit, adeo ut possessor ad titulum iustificationem cogi valeat, sin minus officii privationem pati merito debeat.

Ex regulari natura quoque eorum personalia, seu vacabilia sunt, atque per duplicem mortis speciem in Curia eorum vacatio sequitur, naturalis scilicet, & civilis; sub istius genere cadunt tum illa, quae ex banno capitali, vel caducitate, seu privatione ob crimen in ipsius officii exercitio resultat, tum etiam illa, quae ex Cardinalitiae dignitatis affectatione procedit. b Nisi de iis agatur, quae ex privilegio, vel erectionis lege pro regula limitatione perpetua sint, ad haereditatem transmissibilia, quae tamen nimium rara sunt, praesertim ex Cameralium genere, alicuius Romani Populi, seu Capitolii Notariatus officii ista sortientibus naturam, cum concessio tamen renovatione in qualibet persona, feudorum ad instar.

Eadem regalis qualitas, privati commercii libertatem excludit, ideoque de uno in alium transferri, sive alteri obligari, aliudve jus reale quovis modo imprimi sine Papae assensu, seu licentia, verum est, in obligatione, vel alio reali iure decreti reservationem loco licentiae per Curiae stylo adhibendo.

Privati commercii libertatem solum admittit in ea fructum, seu emolumentorum commoditate, quae rei substantiam non feriat, nullumque jus reale imprimi, feudorum, aliorumque prohibitorum, & ecclesiasticarum pensionum ad instar, ideoque in vendente, vel cedente officium adhuc residet, ejusque persona vacationem regulat.

Hinc in officiis manat, usque receptum est, quod in feudis alicuique prohibitis habetur, ut il, quibus ex Prin-

cipis licentia, vel decreto, officii translatio facta sit, sive hypotheca, aliudve jus quantumvis potiora habeant iura, omnesque alios vincant quantumvis temporis maiorem antiquitatem ex sola privata conventione habentes; Ex eorum ratione, quod ille, qui cum Principis auctoritate, qui eadem legitima auctoritate sint delicti.

Hanc autem auctoritatem, vel assensum, pro officii formali translatione; sive pro ejus obligatione, quae sub reservationis decreti nomine, ut supra explicari solet, Pontifex denegare non solet, nec debet, nisi gravis aetatis, infirmasque valetudinis, aliave similis ratio, quae ob imminentem vacationem, fraudem redoleat, iustam denegandi causam praebet; Ideoque stylus est hujusmodi licentiam, non nisi praevia officiali visitatione, cum aliquo competenti spatio concedendi.

Quaestio cadente, an resignatio admittit ad breve aut tempus morte sequuta resignantis eadem intret infirmorum, vel de viginti Cancellariae regula, beneficiis, probabiliori existit negativa cum diversa vigeat ratio.

Licet item in distrabi, vel obligari prohibitis, domini licentia, vel assensus, quoties clausula praedictae praeservativa munita non sit, illum operetur domino assentientis praedictae effectum, ut facta devolutionis, vel vacationis casu, adhuc duret hypotheca, aliudve jus tertio quaesitum, ut in feudali Sede advertitur; Diversum tamen est in officiis, pro Romana Curia praxi, ut assensus, vel decreti reservatio suas quidem faciat operationes, contra ipsum officialem, ejusque creditores, aliode ab eo causam habentes, atque ut in ipsomet officio exercibile sit jus obtinentis decretum, donec jus durat officiali, non autem eo expirato pro vacationem officii, quod liberum ad Cameram Papae redit.

Hujus autem reservationis decreti, vel assensus variae sunt species; Alia etenim est, quae pro frequentiori usu, plenaria, & omnimoda sit, atque in reservatorio officii dominium praeservare videatur, ubi nempe officium, de alicujus pecunia in alterius persona ematur, non ut aliqua liberalitas cum eo exerceatur, vel beneficium aliquod conferatur, sed pro sola demonstratione personae, ex cuius mortis naturalis, vel civilis periculo vacatio sequatur sit, ita domino pecuniae omnimoda fructum, ac officii facta sit reservatio, ut reservatarius omnia percipiat officii emolumenta, atque jus habeat (nova tamen accedente licentia, sine causa denegari non solita) officium vendendi, sive officialem cogendi.

Ipsius autem reservatarii mori naturalis, vel civilis, nullum causat praedictum, atque Titularis vita, vel iure durante, omne jus ad haereditatem transmittit, sive in haereditate remanet, Titulari nudum nomen desuper habente, quamvis quoad Papam, pro casu vacationis, vel administrationis, haec persona demonstrata, attendenda veniat; Eiusdemque reservatarius creditoribus jus conceditur, eo modo quoad reliqua debitoris bona, & iura, officii natura non immutata, respectu vacationis.

Altera est consimilis reservationis decreti species, quae dominium pariter redolet, magis tamen limitata sit, ad ipsius reservatarii vitam, seu dispositionem, ut propterea, eo defuncto absque facultatis disponendi exercitio, officium liberè pertineat ad officialem, ex occultata, vel implicita praetati donatione, ut propterea transmissio ad haereditem, ut in praecedenti specie, non intret.

Tertia est species reservationis, quae dominium non redolet, sed potius speciem assensus, super hypotheca, vel affectione, iure crediti, favore illius, qui pro officii emptione pecuniam officiali credit, sive pro alio indifferenti debito, ita obligatur illud officium, quod jam obtinere, tanquam per superius insinuatum speciem illius assensus, qui super feudorum, aliorumque prohibitorum obligatione concedatur, tunc exinde periculo officiali damno cedente, ut officii vacatione sequuta, jus creditoris salvum sit, in reliquis bonis experibile; Ideoque male huic reservationi, idem dominii tributur effectus, quem aliae superius recensitae species producant, cum istius ille sit effectus potioritatis supra alios officialis creditores, quantumvis tempore anteriores, iuxta eam speciem concursus, quae inter creditores assensum habentes, & alios, qui eo careant in feudis, alicuique prohibitis cadit; Ac etiam pro competencia, vel exercitio juris realis, vel facultatis cogendi ad vendendum officium.

Cessante vero iure, vel interesse reservatarii, & Papae, aliis quoque creditoribus hanc decreti reservationem

nam non habentibus, in actione personalis, vel Judicis officio geneganda non est facultas debitorum cogendi ad vendendum officium, ut ex pretio sibi satisfiat, eodem modo, quo in feudis est dispositum.

Ista vero decreti reservatio, iuxta praemissas species, ad effectum facultatis vendendi, sive cogendi officialem ad venditionem; concesi non solet in iis officiis, quae Praetularum cum aliqua administrationem annexam habeant, ut sunt Clericatus Camerae, aliave officia Praetularia in suis sedibus recensita, & cum in privatorum libito positum esse non debeat hujusmodi officiales in statu Praetularum constitutos deponere; Eadem reservatione ad alios effectus concedi solita reliquos operante, super concursu scilicet, vel iure ad ejusdem officii fructus, & emolumenta, aetiam ad pretium quatenus de Papae placito, ipsiusque officialis consensu, venditio sequatur.

Quaestio item in tertia reservationis specie cadit, quae creditum potius, quam dominium redolet, super ejusdem reservationis valida, vel invalida concessione, in aliorum creditorum officialis praedictum, idque ad facti circumstantias pendet, subreptionis, vel obreptionis vitium redolentibus.

Altera quoque fere aequali, vel inaequali plurium reservatiorum concursu, qui in ipsius reservationis concessione tempore inaequales existant, si causa aequalitas accedat, & Et altera, an concessio pro forte, suffragetur pro fructibus, idque pariter ad facti circumstantias deoffensionem expectat; An scilicet, Judicis officio, vel iure adionis, & ex stipulato debeat.

Donationis item quaestiones in ista officiorum materia cadunt; Ac etiam imputationis in legitimam, aliave iura, ubi absque decreti reservatione, vel cum ea limitata, de pecunia unius officium in persona alterius quaratur; Verum pariter id certum non recipit regulam, cum facti, & voluntatis potius, quam juris dicenda veniat quaestio, pro facti qualitate, & circumstantiis decidenda, cum à voluntate erogantis pecuniam, totum pendat; Imputationem tamen in legitima regula assidue videtur.

Licet aliquando etiam ad donationem referatur. Cessante praesertim causa necessaria, videtur assistere regula, ex diversa tamen etiam tacita voluntate limitationem recipiens. Itaque donatio, causa mortis, potius quam inter vivos censenda venit.

Super praeventiva, vel abusiva adhuc non vacantium officiorum concessione, vel translatione, eadem habetur dubitatio, quae in feudo, vel emphyteusi oriri solet, & propterea sub eisdem terminis decidenda videtur, an scilicet, qui concessione facte, jus habeat supplantandi successorem, eique praedictum inferendi.

Onera, quae officiis incumbunt, occasionalia sunt, & adeoque cessato officio, cessant, nisi ex officiali facto, privatorum commode, officium onere gravatum sit, vel ubi de illis agatur oneribus, cum durante officii possessione impleta non essent, cum aliis in sua sede.

e Inf. n. 146. f Hoc tit. disc. 2. 6. 15. & in aliis. g Dico disc. 14. h Dico disc. 2. & 5. i Disc. 5. & 17. l Dico disc. 7. 10. & seq. m Dico disc. 7. 10. & seq. & disc. 6. n Dico disc. 10. & seq. o Dico disc. 10. & seq. p Dico disc. 10. & seq. q Dico disc. 10. & seq. r Dico disc. 10. & seq. s Dico disc. 2. & in relat. Curiae disc. 31. y Dico disc. 10. & seq. z Ibid. a Ibid. b Disc. 150. c Dico disc. 124. & 150. d Disc. 3. & in suppl. c Disc. 8. & seq.

III.

De locis montium, alicuique iuribus, cum Principe, vel cum Republica.

Principe, vel Republica, prompta pecunia in ingenti summa, ex belli praesertim occasione, alicuique publicis causis indigente; Cum per illa emolumenta, quae ex vectigalibus, & gabelis, vel subditorum collectis, aliisve contributionibus, & oneribus, sive ex confectis principatus iurium regalium preventibus percipiuntur, oportunitati, vel indigentiae promptè occurrere non possit; Hinc per implicitam, fortis, vel proprietatis venditionem, cuius pretium oportunitum sit necessitatis remedium, sive per quandam impositionis census speciem, ab eodem Papa, vel Republica privatis conceditur hujusmodi iurium, seu emolumentorum in singulos annos participatio, quantitativa po-

Card. de Luca Lib. II.

tius, quam quotitativa, ut in singula centena, quae Principi, vel Republicae praestita sint, perpetuus super eisdem iuribus assignetur redditus, ad instar centus, cum eisdem acceptae sortis restitutione redimibilibus.

Hoc itaque jus participandi de illis preventibus, qui iuris publici, ac regalis existunt, sub locorum montium nomine in Romana Curia explicatur, ut qualibet secula centum in sorte, iuxta praesentem statum, annuorum scutorum quatuor productivum, unum locum constituent; Aliis vero principatibus, vel Republicis diversa adhibentibus vocabula, nempe iurium cum Rege, sive Fiscali, sive comperarum, & similia in idem, spectato effectu conveniunt, idemque sonant.

Sed quia non omnium regionum, ac principatum eadem est lex vel forma; Hinc officiorum ad instar, de illis Romanae Curiae sermo erit, ad quibus, cum sua proportionem, ad illa aliorum locorum, illationes fieri, vel consequentias trahi valeant.

Regalia quoque pro eorum regulari natura, haec iura reputantur, ut potè per Papam, vel Republicam concessa, super iis emolumentis, quae juris regalis sunt; Eorum tamen ad instar, alicuique eisdem Principis indultu, erectionis conceduntur super aliquibus bonis, quae pro dote assignentur, per Communitates, ac per Barones, & quandoque etiam per privatos feud, ideoque discretio datur montium Cameralium, & non Cameralium, quibus eadem sit omnium regula, idemque privilegium.

Duplex in eis pretium datur, intrinsecum scilicet, & naturale, primae erectionis, vel concessiois, inter Cameram, & privatum emporetur scur. centum pro quolibet loco, extrinsecum vero, vel accidentale illud est, quod ex privata contractione, seu privato commercio, quandoque majus, quandoque vero minus ratione bonae, vel deterioris conditionis in commercio fit; Istud autem accidentale, sive extrinsecum pretium, non alterat, ideoque solum primae erectionis pretium intrinsecum pro extinctione restituendum est, sive pluris, sive minoris privatorum possessor ab altero privato ex resignatione quaesierit.

Inter alios autem hujus juris regalis effectus, ille major, ac praecipuus dignoscitur, ut in privato commercio, private contractione non sit, sine Principis assensu, qui per illum officialem praestari solet, qui Thesaurarius dicitur, per rogatum alterius officialis, qui Notarii vice in hoc gerendo, Secretarius appellatur, cuiusve affectationibus, super resignatione, ipsorumque locorum montium libertate defertur; Ipsi Secretarii obligacione incumbente proprio fecerere totum id quod emptoris interest affectationem esse minus veram.

Hinc officiorum venalium ad instar, sola privata contractio, absque officialium hujusmodi interventu, & assensu, commoditatis concessioem redolet, quae ipsorum locorum non tangit substantiam, penes priorem possessionem, venditione non obstante, adhuc remanente, exindeque resultat, quod venditor alteri cum praesaro assensu, eadem loca resignante, posteriori resignatarii, cum assensu, potior erit conditio, eodem modo, quo in officiis dictum est.

Arque hinc, hujusmodi iurium, seu locorum libertas manat, quae eorum commercio, ac facili contractioni magnum praebet fomentum, ut scilicet, ab omnibus hypothecis, alicuique nexibus, & vinculis, quibus alia bona, & iura possessoris subiacent, libera in emporetur, seu resignatarum transunt, alicuique non teneant vincula, vel nexum, nisi ea, quae in ipsa Secretarii assertione, vel fide, sive in Thesaurarii litteris desuper concessi solitis, quae patentes dicuntur, exprimentur.

Id autem illi nimium probabilis rationi innixum est, quod novus emptor, vel acquiritor, non privati possessoris, ac venditoris fidem sequatur, minusque eius conditionem inquirere satagat, sed publicam fidem Principis, ejusque officialium sequatur. Ita duplici actu occultato; In priori scilicet possessore resignante, illo refutationis proprii juris in manibus Principis, à quo obtinuit; Et altero efformationis novi iuris, quod idem Princeps per ejus officialium organum concedit resignataro, qui directè, ac immediatè à Principe obtinere dicitur, ad instar resignationum, quae in Papae manibus sicut ad certa personae favorem de beneficiis Ecclesiasticis, quibus in hoc proposito hujusmodi iura assimilata sunt.

Ista vero publica auctoritate non accedente, haec loca montium donec penes priorem possessorem, vel alterum ab eo ex privata conventionem causam habentem existant,

quoad

quoad hypothecas, aliavē vincula, vel jura tertii, eamdem sortiuntur naturam, ac alia privata bona indifferentia, ut etiam penes tertium emptorem eadem retineantur...

44 Quam etsi de jure sufficientem pontificia lex ad majorem firmitatem, omnique dubio dirimendum roboravit...

45 Quæstione cadente, an eadem libertas, vel omnimoda securitas tertii, qui cum hac publica auctoritate con-

trahat, in eo actu cadat, per quem, non ipsorum locorum substantia, vel proprietates, per formalem resignationem de uno in alterum transferatur, sed per quandam obligationis, vel pignoris, & hypothecæ speciem, per eisdem Secretarii organum, in ipsis litteris patentibus, fiat attergatio; Idque varias habet opiniones in sua sede recentiss, firmaque adhuc habere non videtur regulam, vel decisionem, quæ ab ipsis attergationis forma, vel specie probabiliter pendere videtur, an scilicet in ipso Secretarii libro quandam protocolli Notarii speciem redolente resignationis ad instar, ad notatum sit, adeo ut creditor eandem publicam fidem sequutus dicatur, ipseque officialis ex propriis actibus factus certior de alienis vinculis, à liberæ resignationis admissione abstinere, proprio periculo sui minus expostus.

46 In privato itaque commercio, feudorum, & officiorum, ac pensionum Ecclesiasticarum, aliorumque prohibitorum ad instar, sola commoditas est, quæ rei substantiam non tangat; sub eadem verò conventionione; quæ cum præmissa publica auctoritate, fit, cadit quoque substantia, vinculi tamen, quæ in litteris continetur obnoxia, ut propterea emptor, vel resignatarius, ipsorum vinculorum, eorumque casus periculum per aliam speciem in se suscipiat; Eoque casu contingente, nullum ad verum venditorem eversionis, vel restitutionis pretii regressum habet, dum evictio de natura rei, dicitur, si non à casu, & connaturali periculo per emptorem suscepto, sed ex ipsius venditoris dolo, vel fraude, aliove facto culpa proreniat, ut in pensionum Ecclesiasticarum sede quoque advertitur.

47 Sed hujusmodi periculi, seu vinculorum susceptio, notabilem casus pretii diminutionem, super qua læsiones quæstiones in foro audiri solent, certam tamen non recipientes regulam, cum ex vinculorum numero, & qualitate, susceptio periculi magis proximo, vel remoto timore, id pendat, ideòque Judicis arbitrio id remissum est, ex facti qualitate, & circumstantiis regulando.

48 Præmissa libertate, novique emptoris omnimoda securitate, illos potiri congruum est, qui onerosum titulum foverent, cum bonæ fidei fomento obtineant; Foverentes verò causam lucrativam, quamvis malæ fidei nota digni non sint, subsidiariæ vindicationi, ex æquitate locupletationem de alieno prohibente, subjacent; Ubi verò ea mala fides accedat, quæ fraudem, seu collusionem potest, cum tertii supplantatione redoleat, etiam onerosus titulus à subsidiaria refectione ejus, quod tertii interest, excusare non debet.

49 In his quoque iuribus, idem quod præcedenti rubrica in officiis venalibus insinuatum est, sub quæstione cadere solet, super præsumpta scilicet donatione pretii, quod per unum de proprio erogari contingat in hujusmodi iurium emptione, vel acquisitione ad alterius favorem; Idque frequentius praxis dabat in illa hujusmodi locorum montium specie, quæ vacabilia sunt, quorum usus antiquiori tempore nimium itrequens, pro præsentis rerum statum penè aboleus est. In omnibus autem procedit, idem quod in officiis insinuatim habetur; Idemque adamussim circa eandem officiorum occasione insinuatim decreti reservationem, favore erogantis, vel credentis pecuniam, dum in hac iurium specie, prædictæ reservationis decreti ad instar, in ipsis Secretarii libro, ipsique patentibus litteris, dispositionis reservatio tam pro forte, quam pro fructibus sive pro forte, & non pro fructibus, vel e converso fieri solet.

50 Apud Majores sub quæstione fuit, an hæc loca montium, aliavē familia jura sub nomine iurium, & actionum, vel nominum debitorum veniant, ut personam possessoris sequantur, vel potius sub nomine stabilium, ut loco circumscriptantur, ac etiam sub bonorum stabilium nomine veniant; Ista verò posterior pars hodie jam recepta est, ut eo loco Metropolitanæ Civitatis circumscriptantur in qua erectio facta est, ac destinata fructuum solutio; hæcque sub stabilium nomine veniant, ut sub eisdem alienandi prohibitionibus cadant, nisi erectionis lex aliter suadeat, ac etiam super eis census constituti valeant aliivē finitæ sectus exinde resultant, cum aliis in sua sede.

f Disc. 26. cum plurib. seqq. & in disc. 163. in supplem. g Disc. 33. h Disc. 27. & seqq. & in supplem. disc. 163. i Disc. 41. l Disc. 27. cum seqq. & disc. 163. in supplem. m Ibidem. n Ibidem. o Disc. 30. & 31. & in proximo. p De penson. disc. 69. q Dido disc. 30. & 31. hoc tit. r Disc. 29. & 164. in supplem. s Disc. 24. & 25. t Tit. de feud. disc. 92. & hoc tit. disc. 92.

IV.

De Vestigialibus, Dobanis, Gabellis, pedaggiis, collectis, Datis, sicut, taxis, contributionibus, aliisque publicis oneribus.

Singula hæc vocabula, de stricta Juris censura, inter se diversa sunt, diversamque significationem habent, ac naturam; Vestigial etenim; utpotè à vehendo derivatum, illud onus importat, quod Principi, vel Republice solvitur; in quadam mercium, quæ ad Civitatem, vel portum evehuntur, quota, quæ de jure communi octava est portio, pro Ditionum autem vel principatum diversis legibus diversa est; Urbis praxi docente, ut in illis mercibus, quæ ex Maritimæ navigationis majori commoditate, ac beneficio advehantur, sit in septima, in illis autem, quæ per terram, sive per flumen Tyberis à montibus, in nona, eaque frequentius in pecunia pro majori eventuum commoditate solvitur, ad valoris mensuram, in eorundem tamen eventuum libito existente solutione in ipsarum mercium quota, si commodum tamen id sit, & praticari valeat.

Ista verò species oneris publici, quæ in legibus Romanorum, sub hoc vestigialis vocabulo explicari solet, pro quarundam aliarum legum particularium loquenti magis barbaro usu, sub diversis, telonia, portoria, & scaricaria vocabulis explicatur; In praxi verò, pro Italiæ præsertim frequentiori usu, barbaro vocabulo Dobana, quod antiquis Jurisconsultis, ac linguæ latinæ professoribus ignotum est.

Introduktionis formalis mercium vestigial est, ubi nempe, ita in portum, vel Civitatem mercem introducantur, ut ibi remaneant, & contractentur; Secus autem ubi transiit gratia, ut alio evehantur.

Quamvis autem à mercium Domino, ac introductore solvatur, tamen, vel effectu spectato, ab earum emptoribus, eisque loci, vel Ditionis populo, illas contractatur, sit solutio, ob pretii alterationem exinde resultantem, ideòque immunitas ex consuetudo pretio hujus ratio fit deductio, ut ita solum intrinsecum, ac naturale perolvatur.

Pro hujus vestigialis grammaticalis significatione, magisque frequentiori usu, mercium eversionis, vel introductionis onus est, quod alicubi tamen pro extractione magis, quam pro introductione perolvitur, juxta varios locorum, ac ditionum mores, ita præsertim in Italia Neapolitanæ Civitatis praxi docente.

Idem barbarum Dobanæ vocabulum, promissive, pro illo quoque onere adhibetur, quod Principi, vel Republice, pro publicis animalium pascuis, hibernis præsertim, & alicubi etiam ægvis, quæ sint de Principi reservationis, atque de iuribus Regalibus, ex quadam introductione effecta sint, præsertim verò pro ovibus; Ito pascuorum pretio, alicubi sub nomine fide quoque explicari solito, disticta vocabulum adhibendo pro quadam majori, ac pænalii solutione; ob pascuorum fracturam, seu violationem, extra tempus, vel modum permissum, Idque inter publica onera recensetur, vel necessitatem, quæ sumendi pascua animalium Dominis quamvis invitit incumbat, cum pretii aliis reperibilis alteratione, in qua vestigial, seu onus publicum consistit.

Pedagiorum nomine, in stricta, legalique significatione, illa veniunt onera, quæ pro mercibus, vel pro onustis animalibus, sive pro gregalibus animalibus, ad industriam, & alicubi etiam pro hominibus perolvantur, ratione transitus per portam, pontem, schalam, viam, aliumve locum, & alicubi per naves, per aliamque mar-

ris partem transeuntes, sive portum aliquem intrantes; Istaque frequentius onera uniformia, & materialia sunt, non ratione valoris mercium, sed capita transeuntium, vel pro qualitate navium, aliorumque instrumentorum pro diversis quoque moribus.

60 Gabellarum nomine, in stricta, & propria significatione, illa veniunt onera, quæ insensibiliter, occasione usus victualium, aliorumque usuum, cum aliquo, intrinseci, & naturalis pretii alteratione, ab emptoribus supportantur; Quævis etenim ad instar vestigialis, seu dohanæ, per venditorum manus, materialis solutio fiat, revera, tamen spectato affectu, ab emptoribus fieri dicitur, ita quadam exactorum, seu administratorum ipsis venditoribus personam, seu figuram gerentibus, ut illud scilicet, extrinsecum, aliterumque pretium, quod pro gabella exigunt ab emptoribus, ipsius gabellæ domino, ac impositori restituant, naturali, ac intrinsecò suarum mercium, & rerum, & victualium pretio contenti, ne alias publica, & regalia jura, in privatam cedant utilitatem, illicitaque de alieno locupletatio resulet; Ideoque non venditorum, sed emptorum immunitas, vel exemptio spectanda est, ut isti vivit emant, non autem, ut illi carius vendant; Ut pro frequentiori usu illa sunt gabellæ, quæ super pane, vel farina, vino, oleo, carnibus, piscibus, fructibus, aliisque similibus imponuntur; c. Istaque onerum species omnibus, Principi scilicet, vel Republice imponenti, populoque perolventi (quando debet moderatioris meram non excedat) omnium commodior reputatur; Gabellarum etiam vocabulo contractibus congruente, quæ pro diversis regionum moribus diversimodè habent regulam.

61 Collectarum vocabulum triplicem habet significationem, merè realium scilicet, merè personalium, & mixtarum; Reales etenim illæ sunt, quæ pro modo facultatum, atque ut vulgò dicitur per se & libram, perolvuntur, possessoris qualitate non curata; Personales, quæ à personis subditis præstentur, certam habentibus qualitatem, ac propterea personæ qualitas attenditur, nulla bonorum, seu virium ratione habita, vel constituta differentia; Mixtæ verò, quæ à personis quidem subditis præstenduntur, bonorum tamen ratione, ac pro modo facultatum.

Istaque species præsertim duæ priores, merè reales, ac merè personales, suas quoque habent subdistingtiones, inter ordinarias scilicet, & fixas, ac extrordinarias, seu accidentales, ac variabiles; Ordinariæ quidem reales illæ sunt quæ perpetuæ, ac invariabiles, in uniformi quota, vel quantitate in singula tempora Principi, vel Republice præstentur, tanquam per speciem decimæ spiritualis, quæ parochæ perolvitur, sive tanquam per speciem canonis, vel census, aut tribuit; Personales autem, in singulis quibusque annis, aliivè certis statutis temporibus, in uniformi, ac invariabili summa, per capita personarum perolvuntur, ideòque capitatiois nomen, seu vocabulum habent; Extraordinariæ verò, sive accidentales, in stricta significatione sub contributionum, & taxarum, seu dationum, vel impositionum nominibus veniunt.

Atque hinc immunitum, vel exemptorum obligatio pendet, pro his bonis, quæ à subditis in eo obvennerunt, & quæ prius laicalibus oneribus penes subdito priores dominos subiecta erant, ut scilicet, prima species merè realium, ordinariarum, ac fixorum tanquam species decimæ, ipsa bona principaliter afficiat, personæ qualitate, vel immunitate neglecta; secus autem, ubi de aliis agatur speciebus, ideòque non juris, sed facti, & applicationis desuper quæstiones cadunt, quando scilicet, unam vel alteram speciem collectæ, sive onerum redoleat.

Alia verò gabellarum, & onerum personalium, vel mixtorum species plures habent quæstiones, super Sæcularium quoque privilegiativa exemptione, illa præsertim Fidei, vel Civitatis, quæ gabellæ domina sit, de quibus in sua sede videndum, cum pluries habenda sunt, in quibus compendio non facile congruas.

Super imponendi facultate quæstiones etiam cadunt, quam solis Papæ, & Imperatori nonnulli in legali simplicitate ambulantes, tribuunt, aliis Principibus licet supremis, & absolutis denegando; Contraria verò usu recepta est regula generalis, quæ omnibus assistit Principibus, ac Dominis, vel Civitatibus, jura regalia, atque supremi Principatus potestatem, ac Imperium in propria Ditione habentibus, quamvis jure feudi regalis, &

62 venditorum, sed emptorum immunitas, vel exemptio spectanda est, ut isti vivit emant, non autem, ut illi carius vendant; Ut pro frequentiori usu illa sunt gabellæ, quæ super pane, vel farina, vino, oleo, carnibus, piscibus, fructibus, aliisque similibus imponuntur; c. Istaque onerum species omnibus, Principi scilicet, vel Republice imponenti, populoque perolventi (quando debet moderatioris meram non excedat) omnium commodior reputatur; Gabellarum etiam vocabulo contractibus congruente, quæ pro diversis regionum moribus diversimodè habent regulam.

63 Collectarum vocabulum triplicem habet significationem, merè realium scilicet, merè personalium, & mixtarum; Reales etenim illæ sunt, quæ pro modo facultatum, atque ut vulgò dicitur per se & libram, perolvuntur, possessoris qualitate non curata; Personales, quæ à personis subditis præstentur, certam habentibus qualitatem, ac propterea personæ qualitas attenditur, nulla bonorum, seu virium ratione habita, vel constituta differentia; Mixtæ verò, quæ à personis quidem subditis præstenduntur, bonorum tamen ratione, ac pro modo facultatum.

Istaque species præsertim duæ priores, merè reales, ac merè personales, suas quoque habent subdistingtiones, inter ordinarias scilicet, & fixas, ac extrordinarias, seu accidentales, ac variabiles; Ordinariæ quidem reales illæ sunt quæ perpetuæ, ac invariabiles, in uniformi quota, vel quantitate in singula tempora Principi, vel Republice præstentur, tanquam per speciem decimæ spiritualis, quæ parochæ perolvitur, sive tanquam per speciem canonis, vel census, aut tribuit; Personales autem, in singulis quibusque annis, aliivè certis statutis temporibus, in uniformi, ac invariabili summa, per capita personarum perolvuntur, ideòque capitatiois nomen, seu vocabulum habent; Extraordinariæ verò, sive accidentales, in stricta significatione sub contributionum, & taxarum, seu dationum, vel impositionum nominibus veniunt.

Atque hinc immunitum, vel exemptorum obligatio pendet, pro his bonis, quæ à subditis in eo obvennerunt, & quæ prius laicalibus oneribus penes subdito priores dominos subiecta erant, ut scilicet, prima species merè realium, ordinariarum, ac fixorum tanquam species decimæ, ipsa bona principaliter afficiat, personæ qualitate, vel immunitate neglecta; secus autem, ubi de aliis agatur speciebus, ideòque non juris, sed facti, & applicationis desuper quæstiones cadunt, quando scilicet, unam vel alteram speciem collectæ, sive onerum redoleat.

Alia verò gabellarum, & onerum personalium, vel mixtorum species plures habent quæstiones, super Sæcularium quoque privilegiativa exemptione, illa præsertim Fidei, vel Civitatis, quæ gabellæ domina sit, de quibus in sua sede videndum, cum pluries habenda sunt, in quibus compendio non facile congruas.

64 Super imponendi facultate quæstiones etiam cadunt, quam solis Papæ, & Imperatori nonnulli in legali simplicitate ambulantes, tribuunt, aliis Principibus licet supremis, & absolutis denegando; Contraria verò usu recepta est regula generalis, quæ omnibus assistit Principibus, ac Dominis, vel Civitatibus, jura regalia, atque supremi Principatus potestatem, ac Imperium in propria Ditione habentibus, quamvis jure feudi regalis, &

65 venditorum, sed emptorum immunitas, vel exemptio spectanda est, ut isti vivit emant, non autem, ut illi carius vendant; Ut pro frequentiori usu illa sunt gabellæ, quæ super pane, vel farina, vino, oleo, carnibus, piscibus, fructibus, aliisque similibus imponuntur; c. Istaque onerum species omnibus, Principi scilicet, vel Republice imponenti, populoque perolventi (quando debet moderatioris meram non excedat) omnium commodior reputatur; Gabellarum etiam vocabulo contractibus congruente, quæ pro diversis regionum moribus diversimodè habent regulam.

66 Collectarum vocabulum triplicem habet significationem, merè realium scilicet, merè personalium, & mixtarum; Reales etenim illæ sunt, quæ pro modo facultatum, atque ut vulgò dicitur per se & libram, perolvuntur, possessoris qualitate non curata; Personales, quæ à personis subditis præstentur, certam habentibus qualitatem, ac propterea personæ qualitas attenditur, nulla bonorum, seu virium ratione habita, vel constituta differentia; Mixtæ verò, quæ à personis quidem subditis præstenduntur, bonorum tamen ratione, ac pro modo facultatum.

Istaque species præsertim duæ priores, merè reales, ac merè personales, suas quoque habent subdistingtiones, inter ordinarias scilicet, & fixas, ac extrordinarias, seu accidentales, ac variabiles; Ordinariæ quidem reales illæ sunt quæ perpetuæ, ac invariabiles, in uniformi quota, vel quantitate in singula tempora Principi, vel Republice præstentur, tanquam per speciem decimæ spiritualis, quæ parochæ perolvitur, sive tanquam per speciem canonis, vel census, aut tribuit; Personales autem, in singulis quibusque annis, aliivè certis statutis temporibus, in uniformi, ac invariabili summa, per capita personarum perolvuntur, ideòque capitatiois nomen, seu vocabulum habent; Extraordinariæ verò, sive accidentales, in stricta significatione sub contributionum, & taxarum, seu dationum, vel impositionum nominibus veniunt.

Atque hinc immunitum, vel exemptorum obligatio pendet, pro his bonis, quæ à subditis in eo obvennerunt, & quæ prius laicalibus oneribus penes subdito priores dominos subiecta erant, ut scilicet, prima species merè realium, ordinariarum, ac fixorum tanquam species decimæ, ipsa bona principaliter afficiat, personæ qualitate, vel immunitate neglecta; secus autem, ubi de aliis agatur speciebus, ideòque non juris, sed facti, & applicationis desuper quæstiones cadunt, quando scilicet, unam vel alteram speciem collectæ, sive onerum redoleat.

Alia verò gabellarum, & onerum personalium, vel mixtorum species plures habent quæstiones, super Sæcularium quoque privilegiativa exemptione, illa præsertim Fidei, vel Civitatis, quæ gabellæ domina sit, de quibus in sua sede videndum, cum pluries habenda sunt, in quibus compendio non facile congruas.

67 Super imponendi facultate quæstiones etiam cadunt, quam solis Papæ, & Imperatori nonnulli in legali simplicitate ambulantes, tribuunt, aliis Principibus licet supremis, & absolutis denegando; Contraria verò usu recepta est regula generalis, quæ omnibus assistit Principibus, ac Dominis, vel Civitatibus, jura regalia, atque supremi Principatus potestatem, ac Imperium in propria Ditione habentibus, quamvis jure feudi regalis, &

68 venditorum, sed emptorum immunitas, vel exemptio spectanda est, ut isti vivit emant, non autem, ut illi carius vendant; Ut pro frequentiori usu illa sunt gabellæ, quæ super pane, vel farina, vino, oleo, carnibus, piscibus, fructibus, aliisque similibus imponuntur; c. Istaque onerum species omnibus, Principi scilicet, vel Republice imponenti, populoque perolventi (quando debet moderatioris meram non excedat) omnium commodior reputatur; Gabellarum etiam vocabulo contractibus congruente, quæ pro diversis regionum moribus diversimodè habent regulam.

69 Collectarum vocabulum triplicem habet significationem, merè realium scilicet, merè personalium, & mixtarum; Reales etenim illæ sunt, quæ pro modo facultatum, atque ut vulgò dicitur per se & libram, perolvuntur, possessoris qualitate non curata; Personales, quæ à personis subditis præstentur, certam habentibus qualitatem, ac propterea personæ qualitas attenditur, nulla bonorum, seu virium ratione habita, vel constituta differentia; Mixtæ verò, quæ à personis quidem subditis præstenduntur, bonorum tamen ratione, ac pro modo facultatum.

Istaque species præsertim duæ priores, merè reales, ac merè personales, suas quoque habent subdistingtiones, inter ordinarias scilicet, & fixas, ac extrordinarias, seu accidentales, ac variabiles; Ordinariæ quidem reales illæ sunt quæ perpetuæ, ac invariabiles, in uniformi quota, vel quantitate in singula tempora Principi, vel Republice præstentur, tanquam per speciem decimæ spiritualis, quæ parochæ perolvitur, sive tanquam per speciem canonis, vel census, aut tribuit; Personales autem, in singulis quibusque annis, aliivè certis statutis temporibus, in uniformi, ac invariabili summa, per capita personarum perolvuntur, ideòque capitatiois nomen, seu vocabulum habent; Extraordinariæ verò, sive accidentales, in stricta significatione sub contributionum, & taxarum, seu dationum, vel impositionum nominibus veniunt.

Atque hinc immunitum, vel exemptorum obligatio pendet, pro his bonis, quæ à subditis in eo obvennerunt, & quæ prius laicalibus oneribus penes subdito priores dominos subiecta erant, ut scilicet, prima species merè realium, ordinariarum, ac fixorum tanquam species decimæ, ipsa bona principaliter afficiat, personæ qualitate, vel immunitate neglecta; secus autem, ubi de aliis agatur speciebus, ideòque non juris, sed facti, & applicationis desuper quæstiones cadunt, quando scilicet, unam vel alteram speciem collectæ, sive onerum redoleat.

Alia verò gabellarum, & onerum personalium, vel mixtorum species plures habent quæstiones, super Sæcularium quoque privilegiativa exemptione, illa præsertim Fidei, vel Civitatis, quæ gabellæ domina sit, de quibus in sua sede videndum, cum pluries habenda sunt, in quibus compendio non facile congruas.

70 Super imponendi facultate quæstiones etiam cadunt, quam solis Papæ, & Imperatori nonnulli in legali simplicitate ambulantes, tribuunt, aliis Principibus licet supremis, & absolutis denegando; Contraria verò usu recepta est regula generalis, quæ omnibus assistit Principibus, ac Dominis, vel Civitatibus, jura regalia, atque supremi Principatus potestatem, ac Imperium in propria Ditione habentibus, quamvis jure feudi regalis, &

71 venditorum, sed emptorum immunitas, vel exemptio spectanda est, ut isti vivit emant, non autem, ut illi carius vendant; Ut pro frequentiori usu illa sunt gabellæ, quæ super pane, vel farina, vino, oleo, carnibus, piscibus, fructibus, aliisque similibus imponuntur; c. Istaque onerum species omnibus, Principi scilicet, vel Republice imponenti, populoque perolventi (quando debet moderatioris meram non excedat) omnium commodior reputatur; Gabellarum etiam vocabulo contractibus congruente, quæ pro diversis regionum moribus diversimodè habent regulam.

72 Collectarum vocabulum triplicem habet significationem, merè realium scilicet, merè personalium, & mixtarum; Reales etenim illæ sunt, quæ pro modo facultatum, atque ut vulgò dicitur per se & libram, perolvuntur, possessoris qualitate non curata; Personales, quæ à personis subditis præstentur, certam habentibus qualitatem, ac propterea personæ qualitas attenditur, nulla bonorum, seu virium ratione habita, vel constituta differentia; Mixtæ verò, quæ à personis quidem subditis præstenduntur, bonorum tamen ratione, ac pro modo facultatum.

Istaque species præsertim duæ priores, merè reales, ac merè personales, suas quoque habent subdistingtiones, inter ordinarias scilicet, & fixas, ac extrordinarias, seu accidentales, ac variabiles; Ordinariæ quidem reales illæ sunt quæ perpetuæ, ac invariabiles, in uniformi quota, vel quantitate in singula tempora Principi, vel Republice præstentur, tanquam per speciem decimæ spiritualis, quæ parochæ perolvitur, sive tanquam per speciem canonis, vel census, aut tribuit; Personales autem, in singulis quibusque annis, aliivè certis statutis temporibus, in uniformi, ac invariabili summa, per capita personarum perolvuntur, ideòque capitatiois nomen, seu vocabulum habent; Extraordinariæ verò, sive accidentales, in stricta significatione sub contributionum, & taxarum, seu dationum, vel impositionum nominibus veniunt.

Atque hinc immunitum, vel exemptorum obligatio pendet, pro his bonis, quæ à subditis in eo obvennerunt, & quæ prius laicalibus oneribus penes subdito priores dominos subiecta erant, ut scilicet, prima species merè realium, ordinariarum, ac fixorum tanquam species decimæ, ipsa bona principaliter afficiat, personæ qualitate, vel immunitate neglecta; secus autem, ubi de aliis agatur speciebus, ideòque non juris, sed facti, & applicationis desuper quæstiones cadunt, quando scilicet, unam vel alteram speciem collectæ, sive onerum redoleat.

Alia verò gabellarum, & onerum personalium, vel mixtorum species plures habent quæstiones, super Sæcularium quoque privilegiativa exemptione, illa præsertim Fidei, vel Civitatis, quæ gabellæ domina sit, de quibus in sua sede videndum, cum pluries habenda sunt, in quibus compendio non facile congruas.

73 dignitatis Principatum ab alio obtineant, illamque in sola alicuius ratione superiorum agnoscant; Nisi lex involitetur, seu altera scripta vel non scripta lex, aliter disponat.

74 Eadem è converso regula generalis subditis, Baronibus, & domicellis, ac Civitatibus restitit, nisi Principis explicita licentia, vel concessio accedat, sive illa implicita, quæ, ex immemorabili vel centenaria vitiofium incitum non habente, manat, cum jus intendi publica onera, inter regalia numeretur, ideòque Principi competat; i Regionum moribus tamen magnam desuper partem habentibus, dum alicubi Principes publica onera, Communitatibus, vel in certa quantitate pro personarum, vel fumentium domorum numero indicunt, ipsarumque Communitatum partes remaneant exactiois modum indicere, qui pro locorum moribus, vel qualitate varius est, adhuc tamen Principi, vel supremi Magistratus assensu, seu licentia desiderata.

75 Aliæ quoque dantur extraordinariæ collectæ, seu contributiones, & taxæ, quæ comparativè ad præcedentes, privatæ magis, quam publicæ dicuntur, pro privatis scilicet locorum, & populorum indigentibus, vel commoditatibus, & quæ comparativè ad singulos privatos, publicarum nomen, seu vocabulum quoque habent, Communitativè nuncupatæ, sive ubi pro singulorum in aliqua territorii parte, bona habentium, necessitate, vel commoditate, per Communitatis speciem, collectæ, vel contributiones indicantur, ideòque super immunitum, & exemptorum obligatione frequentes cadunt quæstiones, certam non de facili regulam recipientes, utpotè à diversis decisionem expectantes distinctionibus, in sua sede videndis.

76 Super gabellarum, & dohanarum fraudibus, earumque penis, & commissis, frequentes praxi quæstiones producit, certam pariter non habentes regulam, cum ab ipsarum gabellarum, vel onerum legibus, vel à locorum moribus, ac tyllis decisio nimium pendeat, ut in propria sede advertitur.

77 Quamvis autem præmissæ sint singulorum vocabulorum legales, ac propriæ significationes, adhuc tamen certa desuper non cadit regula, cum pro vario loquendi usu, eadem vocabula confundi soleant, eorumque promiscuus usus adhibeti, illo præsertim vestigialium, omne genus onerum aliquando complectente, ideòque non in rerum vocabulis, sed in rei veritate, ac substantia immorandum venit.

78 Vulgi quædam communis opinio, vel traditio penè generalis est, ut pro cada veribus de loco ad locum vendendis gabellæ, vel dohana alibi debeat, quod tamen omni caret juris, ac rationis fundamento, ideòque erronea est opinatio.

79 u Disc. 63. & 67. hoc tit. x Proximè supra. v Disc. 63. z Dido disc. 67. a Disc. 94. & 95. b Disc. 131. & 136. c Disc. 52. & seqq. & 155. hoc tit. & disc. 5. & 6. Miscellan. Eccles.

80 d Disc. 39. e Disc. 96. & seqq. f Disc. 50. & 51. & disc. 2. Miscellan. Eccles. g Disc. 44. & 45. h Disc. 63. & 64. de feud. i Proximè supra. k Disc. 34. hoc tit. & disc. 5. Miscellan. Eccles. l Disc. 98. & seqq. m Disc. 69. 87. 88. & 152. n Disc. 166. in supplemento.

V.

De Salinis, & Salaris, aliisque salis materiam concernentibus.

81 Diversa est Salina à Salaria; Salina etenim est ille locus terreus, vel aqueus in quo salis materia effoditur, vel fabricatur; Salaria verò denotat privatium jus vendendi, seu distribuendi salem in principatu, seu loco, aut in provincia, juxta distributos fines, pro alterato pretio, quod excedat intrinsecum, seu naturale præteritæ materię.

82 Juris regalis ubique est hæc posterior species, ideòque nonnisi Principi, vel cui ipse concesserit, ea competit, nedum ratione juris privati, vel prohibendi, quod naturali libertati contrarium, de supremo Principi competentibus dicitur, dum privatis, vel subditis incongruum est, sed etiam, ob complicantiam gabellæ, quæ ita inest, atque

tem, qualis est ea, quae pro utriusque divinae, ac humanae majestatis laesione resultat. Alteram vero, quae ex locorum, vel ditionum, seu principatum legibus particularibus, pro aliquibus manat criminibus, quibus jus communitate hanc non indixit poenam, ut temporalis Ecclesiae Ditionis, vel principatus frequentior forte praxis docet, ut ea crimina, quae capitis poenam habent, hanc alteram publicationis bonorum, pro regula penae generali, annexam habere videantur.

Hinc manat quaestio, an in uno territorio, vel principatu, sequuta confiscatio, omnia complectatur bona, quae in aliis territoriis, vel principatibus quoque existant, ad singulorum Principum, vel dominorum favorem, ita quolibet in suo confiscante. Idque nimiam habet opinio-nium scissuram, pluresque recipit distinctiones, ac declarationes compendio incongruas, ideoque in sua sede vi-dendas. N

Regalis juris quoque illud est, ut fisco ea bona capiat, quae ab indignis, auferri, atque fisco applicari lex disponit. O Ubi vero de veris, vel contumacialibus poenis, vel multis particularibus a lege, vel ab homine indistinctis agitur, id juris regalis non est, sed culibet Judici, vel magistratui congruit. Certa & generali regula neque desuper cadente, ob diversam ditionum, ac principatum praxim, diversaeque leges, vel stylos.

Plura vero in hoc iurium fiscalium poenali genere cade-re solent, quae applicationem, vel pertinentiam percipiunt, five an, quae in vita delinquentis declarata non sunt, post mortem, declarationem, vel prosecutionem habent. Vel an fisco illa transmissionis beneficio potiarur, quo alter haeres potiri deberet, ac similia non ipsum jus regale in habitu, vel substantia, sed ejusdem modum, vel exercitium respicientia, quo proinde in sua sede videnda sunt. P

Praxia cadente quaestio super hominis privata fa-cultate, istud fiscale jus, in aliquibus bonis tollendi, vel prohibendi, ut in his praesertim praxis docet, quae ex alterius ultima voluntate, vel dispositione ob venien-tiam, hanc habeant legem, ut fisco non quaerantur. Ali-quibus hanc potestatem negantibus. Afirmantium vero magis communis receptaeque opinio est, ubi positivae frau-dis in dubio non praesumenda probatio non accedat. Q

Adeo favorabili hac dispositione reputata, ut etiam, ea complectatur bona, quae necessaria habeant successio-nis, vel dispositionis speciem, gravamen eis adiciendi interdicta facultate, qualis praesertim ea est liberorum, vel parentum necessaria portio, quae legitima dicitur. R

Filiorum quoque numerus ex legum civilium placito hoc fisci poenale jus impedit, vel minuit. Quod tamen hoc fisci poenale jus impedit, vel minuit. Quod tamen certam non recipit regulam pro diversa ditionum, ac prin-cipatum praxi ex legum, vel morum diversitate man-nantem. S

Etiam diversa quoque est in eo fiscali jure, quod pro filiorum crimine a parentibus legitimam quoque auferri eis debuit. T

Restitutions criminosis in gratiam Principis varia quoque producant quaestiones super publicatorum bonorum recuperatione diversam pariter habentes praxim, vel deci-sionem, pro diversis legibus, vel moribus, five pro di-versa restitutionis formula, vel tenore, ideoque pariter certa, ac generalis regulae incapacitatem id habeat, cum similibus in sua sede recensitis. V

Alteram demum illa est fisci species, quae publicorum ju-ris, five dotis recipiunt, vel principatus administrati-onem percipiunt. Illa juris regalis favorabilior, magisque privilegiata est fisci species, praesertim vero, pro tacita hypotheca, vel potioritate adversus anteriores creditores, in bonis postea quaesitis, aliisque pluribus privilegiis, & favoribus, quae fisco adversus debitores, & administratores conceduntur. Ea etenim poenali fisco denegantur, ac etiam alteri successorio, quamvis magis favorabilis censetur, dum jure privati utitur. Ideoque illa juris regula, quae in dubio pro fisco iudicari debere decernit, tertiam hanc fisci speciem percipit, non autem alias priores, praesertim vero secundam poenalem, quae oppositam potius habet regulam, ut contra fiscum in dubio sit iudicandum, quodque sub bono Principe fisci causa semper mala sit. X

Ea tamen, quae a prima, vel secunda specie obveniunt, tertiae favorabilis, ac privilegiatae speciem sortiuntur, illorum scilicet bonorum, vel iurium respectu, quae fisco jam quaesita sint, quodque tanquam fiscalia bona, vel jura sub generica fiscalis patrimonii administratione sint posita, ut adversus administratores, vel occupatores idem, ac generale sit privilegium, ad instar eorum, quae de odi-

bili usurarum, vel fructuum specie in jure statuta sunt, quod licet ad superstationem, vel anaticismum inhabiles poenas debitorem sint, poenas tamen administratores, vel tertium indifferentem fructum, ac fortis naturam for-tiantur, ideoque novos fructus, vel usuras producere prohibitionem non habeant.

Fiscalium bonorum, vel iurium administratores, ac etiam Appaltatoribus pro diversis regionum, ac principa-tum legibus, vel styli minus fideles reddentibus ratios, seu alias jura fisci fraudantibus, graves indictae sunt poenae, in Ecclesiae praesertim temporali ditione, ultra censuras aliaeve personales poenas decupli, quae diversas producant quaestiones non de facili sub compendio cades-tes, ut in aliis plerisque contingit, ideoque in sua lateri sede vi-dendas. Y

F. Disc. 160. & 161. hoc tit. H. Ibid. G. Disc. 149. hoc tit. & tit. de feud. disc. 52. H. Ibid. I. Disc. 149. & in supplemento. L. Disc. 146. M. Tit. de jur. patron. disc. 28. N. Hoc tit. disc. 161. in suppl. O. Disc. disc. 160. P. Disc. disc. 160. Q. Disc. disc. 160. R. Ibidem. S. Disc. disc. 160. T. Ibidem. V. Disc. 148. & 160. X. Disc. disc. 160. Y. Disc. 119. & seqq.

VIII.

De Monetis.

Regalis juris esse facultatem cudendi monetas non ambigitur, ideoque Baronibus, ac Domicellis, vel subditis civitatibus jura supremi principatus non habentibus denegari non dubitatur, nisi supremi Principis indul-tum accedat.

Quamvis autem ille, qui supremi Imperii, ac prin-cipatus jura in sua ditione obtinet, positiva, vel humana lege, cui dispensare, vel derogare potest, solutus sit. Illam tamen directivam vim, quam etiam ex humana lege Prin-ceps patitur, in hoc monetarum jure, magis forte, quam in aliis sentire videtur, ut bonae legis, seu materiae ad ejus intrinseci valoris normam monetam cudere debeat. Ita quo-que publici boni principatus, ac Reipublicae politicae exigen-tibus rationibus, ob ingenia damna, & praerudicia, quae subiectis populis, ipsique Reipublica, vel principatu deteriori monetae qualitas producit. Z

Ideoque in ea, cui major, & accidentalis immeritus valor ex Principis au-thoritate tribuitur, gabellae, seu collectae speciem in esse videtur eodem modo, quo in sale aliisque juris privativum habentibus, ut superius adnotatur. A

Adhuc tamen istius quoque regalis juris species certa, ac generalis regule incapacitatem patitur, ob consuetum di-tionem ac principatum legum, ac praxim diversitatem, ideoque, fatiuntur redeo, cum antiquis Romanorum legibus, vel cum in Interpretum traditionibus, quae ab eis de-riant, ubique procedere, cum tunc diversa esset ratio, quod unum effret Imperium cum unica lege, & Principe.

Privati vero potius, quam publici juris sunt illae, quas frequenter foras addit, quaestiones, super monetarum alterato valore, an creditorum, vel debitorum commodo, vel respectu incommodo cedere debeat, five an obligatio-nis, vel solutionis tempus inspicere debeat, ideoque sub cre-diti, & debiti, & Ecclesiasticarum pensionum sedibus id potius cadit, ibique videndum. B

Criminum quoque sedem, seu materiam potius, quam Regalium percipit monetae fabricatio, vel falsificatio, seu infatio. Illa juris regalis in pactione cadente, quae fori com-petentiam, super hujusmodi casuum privata ad Baro-nis punctione percellat, an fisci privata ad Baro-nis aliove inferiores magistratus ipsius Principis, ejusque magistratum cognitione, & competentia sit ob ejus majes-tatis, vel regalis juris laesione. C

Internum vero magis, quam externum forum illae pec-uniarum, reprobationi destinatum habentur, quando im-minentis prohibitionis habeatur notitia. D

Privati quoque juris altera est quaestio, an vectigalium, aliorumque publicorum iurium, vel privativum etiam bono-norum conductori, vel administratori, cum liceat solve-re jam reprobata pecunia, quae ante prohibitionem exacta sit, quam respondendi facultas non erat. C

Z. Hoc tit. disc. 126. & seqq. A. Ibidem & in Miscellan. Eccles. disc. 4. B. Disc. disc. 126. & seqq. hoc tit. tit. de cred. disc. 139. & 140. & de penson. disc. 34. & 37. C. Disc. 68. de credit.

IX.

De pluribus Regalium speciebus, nempe, De nudinis, & mercatis. De ponderibus, & mensuris. De juribus privatis, & prohibendi. De trahis, ex-traditionibus, & Repraesaliis.

Publicas, ac solennes nudinas celebrandi facultas ex magis recepto iustitiarum sensu, regalis juris est, ideoque non nisi ex Principis privilegio explicito, vel eo implicito, quod ex immemorabili, vel centenaria resul-tat, ea competit. Triplici id fuaente ratione. Ea nempe ob praerudicium, quod publicis vectigalibus & dohanis resultat. Altera jurisdictionis magistri nudinarum, quae ordinariis Judicibus & magistratibus, quam extraordinariis insolitis processibus summariis, ac inordinatis more ca-strorum potius, quam Civitatis praerudicat. Et tertia, politica vel status, ob magnam populorum etiam extero-rum, & non subditorum affluentiam, ac adunantiam, quae Principi suspecta esse debet.

Ubi erga praemissa non ureant rationes, quia scilicet de illis minoribus, ac privatis nudinis agatur, quae ex alicujus molestatis causa, five pro victualium meliori usu, ut monopolis revendorum occurrat ad privati populi commoditatem, ac absque his exemptionum, & jurisdictionis circumstantiis fiant, & quae ad differentiam, sub mercati vocabulo explicari solent, jus regale non in-trat. Bene tamen localis magistratus licentia, seu facultas desideratur, quo genericum adunantium prohibitio-nem, & conventualium, & tumultibus occurratur. Quaestio disputari solita, super privilegiata facultate, pub-licas, ac solennes nudinas celebrandi, an per diurni temporis non usum amittatur. Sive an obventa facultas revocatione, vel annullatione digna sit ob praerudicium, quod alterius loci nudinis inferatur. Vel an liceat con-suetum locum immutare, cum similibus, D.

Pondera, & mensuras, juris communis dispositione at-tenta, cuiuslibet loci Magistratus statuere potest, ut ven-ditorum fraudibus, ac deceptionibus occurratur. Ex quo-dam tamen poenae generico principatum, vel respectu Civitatum, vel provinciarum usu, de juribus regalibus ad Principem pertinentibus, reputari solent, vel ex ra-tione, ut in universo principatu pro majori subditorum commoditate unica sit, ac uniformis ponderum, & men-surarum taxa, vel quia jus prohibendi usum aliorum com-moditate unica sit, ac uniformis ponderum, & men-surarum unon habeant, sub zeccha vocabulo explicari solent, vectigal, seu gabellam implicitam, seu occultam habeat. E.

Eadem implicitae gabellae publicivae oneris ratio magis, quam altera, impedit, vel ademptae naturalis libertatis, frequentius inter jura regalia recensere facit privata, seu prohibendi, ac respectu cogendi jus, in illis usibus, qui humano victui, vel commercio necessarii sunt juxta ea, quae de sale infinnata habentur, ut in molendinis, furnis, macellis, aliisque tabernis, & apothecis victualium, ha-betur. Ubi etenim non extrinseci, ac alterati pretii uti-litatem id percipiat, sed solum, ut monopolis occurrat, sub cuiuslibet Magistratus potestate cadit. Regulari-ter autem jus privativum extrinsecum ac alteratum rerum pretium producit, atque vectigalis, vel gabellae speciem redeo, ideoque non nisi ex Principis privilegio explici-to, vel eo implicito, quod ab immemorabili, seu non vitiosa centenaria resultat, Baronibus, & Domicellis, subditisque Civitatibus, multo magis privatis, id non con-ceditur nisi iusta causa, quae ob aliquod accidens ex juris communis dispositione, vel ratione aliquam desuper pro- visionem pro locorum magistratus adhiberi posse suadet, ut in penurioso, vel alias calamitoso tempore praxis de-cere solet, F.

Frugum, ac victualium aliarumque mercium, & rerum extractionibus prohibito extra Ditionis, vel principatus fines, ubique merito viget. Duplici congrua ratione im-pellente. Ea nempe, ut publicae occurratur annonae, & de loco introducta, in quo natura, & beneficia, & liberalis fuit, ac scire, ad quae loca, per aliave personas ex pro-pria Ditione, fruges, ac merces aliave bona evehantur, non cum hostibus, vel suspectis id sequatur. Ideoque juris regalis est tractatum, seu extractionum, concessio, quae ex communi usu loci, temporis, ac modi, taxam, seu re-

gulam habere solet. Certa tamen ac generali desuper non cadente regula, cum à singularum principatum legibus, vel styli, vel à singularum concessionum formulis deci-sionem recipiat.

Ejusdem vero concessae facultatis exercitium, accidentalis superventa penuria, five publica annonae necessitas, vel oportunitas, iuste impedit, quamvis onerositas, & correptivam causam concessio foveat cum debita refe-ctione, vel deductione ejus, quod interest. G.

Annona vero, privati juris cuiuslibet Civitatis legi ci-vilium dispositione attenditur, reputatur, sub Principis tamen protectione, quae magis proxima illius Civitatis est, in qua sit sua sedes. Ideoque calamitosi temporis qualitate, vel dardanariortu malitia, aliave simili iusta causa impellente, Ordinaris, ac inferioribus magistratibus, facultas est cogedi, ad victualium, ac rerum venditionem, vel respectu emptio-nem, aliquo iusto quoque pretio taxato, quod juris terri-tivae laesione non redoleat. Illa vero juris regalis, ac fis-calis annonaria provisio reputatur, quae Principis, vel Rei-publicae pecuniariae munus concernat, pro gratuita scilicet in toto, vel in parte panis, aliorumque victualium distributio-ne populis faciendis, idque illum praesertim percipit effe-ctum fiscalis exemptionis à vectigalibus, & gabellis. H.

Repraesalium concessio juris regalis censetur, cum il-lae legum prohibitionem habeant, ideoque ad alium non pertinent, nisi ad illum, qui legibus derogandi, vel dispen-sandi potestatem habeat, quod tamen à locorum, vel prin-cipatum styli, vel moribus recipit regulam. I.

D. Disc. 131. & 132. hoc tit. E. Disc. 130. hoc tit. F. Disc. 144. & 145. hoc tit. & in supplemento. G. Disc. 132. & in annot. H. Disc. 44. & 45. & 125. & in supplemento. I. Disc. 148. hoc tit.

X.

De Mari, Fluminibus, Lacubus, Portibus, Ripis, Silvis, Montibus, Forestis, Piscationibus, vel piscationum juribus. Venationibus, piscibus aliisque usibus, & eorum prohibitionibus.

Legum Civilium dispositione attendita omnia haec pub-lici juris esse censentur, ut sub Principis quidem, vel Reipublicae protectione, ac dominio habituali esse cen-sentur. Quoad usum vero, ac fructum, omnium sunt, cum culibet in mari, vel lacubus aut fluminibus piscationis, vel navigationis usum, atque in Silvis, montibus & for-estis illum venationis natura concedere videatur.

Communis vero quaedam introductio, juris regalis esse cit illas maris, seu lacuum, & fluminum, seu fontium, quo etiam memorum, & forestarum partes, in quibus natura, praer-ter communem consuetudinem, magnam ac extraordinariam exercuerit liberalitatem, cum magna piscium, vel avium, aliorumque animalium, vel piscuorum aliorumque fructu copia, ut propterea piscatio, vel venatio, illam non habeat incertam, ac laboriosam aileam, quam pro magis communi usu habere solet, sed potius magnam redeoat proventum.

Ea etenim nimium probabilis ratio, quae magnarum so-dinarum occasione superius insinuat est; jura regalis haec efficit, ut ea liberalitas, quam in loco natura exercuit, non in aliorum potentium, & praeroccupantium priva-tam, sed in omnium incolarum publicam, & coequalitatem cadat utilitatem, quae inesse dicitur, ubi ad Principis, vel Reipublicae aetiarum, hujusmodi naturalis beneficij emolumenta pertinent, ita iis consulendo publicis oneribus, quae alias cum ipsorum incolarum collectis, vel con-tributionibus, & gabellis ferre oportet. L.

Eadem quoque ratio publici juris efficit nimium com-moda, & insolita piscaria in vectigalium, & dohanarum rubrica superius insinuat, occasione explicandi omnis fi-da, ac distida. M.

Piscationis igitur, seu venationis prohibitionem face-re Baronibus, & domicellis, vel subditis Civitatibus non conceditur, sed de Principi reservari eff, ideoque ejus privilegium exigitur, explicitum, vel sapienter enunciatum implicitum. Nisi ratio privati domini aliter exigat. Ecclesiasticae Immunitatis desuper cadente quaestione, quae à distinctionibus in suis sedibus latius recensitis decisionem recipit, an scilicet hujusmodi prohibitions, quae ex Prin-cipis auctoritate, vel privilegio fiant five per Barones, vel domicellos, vel subditas Communitates, in quibus eas fa-cere liceat, Clericos, & Ecclesiasticos afficiant. N.

In illis praesertim piscuorum prohibitionibus hujusmo-di

di quaestione cadente, quae ex concordia Civium consensu in aliquibus territorii partibus per Communitates fiant, sub bannitarum, seu defensorum vocabulo explicari solent, sub ita cum illarum pascuorum pretio, ac emolumentis, publicis occurrat oneribus, ac indigentis, quod ab aliis distinctionibus recipit decisionem.

Quamvis item cuilibet privato communis sit, fluminum, seu lacuum, aliarumque aquarum in publico solo existentium usus pro molendinis, sive aedificis, vel pro hortorum, ac pratorum irrigationibus, ut praecipiantis potior conditio sit, alterius tamen usu, vel industria non impeditur juxta varios locorum, ac Regionum mores. In navigabilibus tamen, vel quae alteri in navigabili deferviant, five aliam habeant publicae causae rationem, id non conceditur, ideoque juris regalis censentur, cum hac publica causa, vel commoditas privatarum aquarum, fundorum, ac praediorum dominii usum, ac libertatem impediatur. P

Illam autem impedimenta, quae navigationis maris naturali libertati praestantur, pro vestigialium, seu pedagogiorum solutionibus, vestigialium, ac pedagogiorum, seu gabelarum materiam concernunt, ut in eorum rubrica superius insinuatum est. Alia vero quae maris jurisdictionem, vel dominium, aliamve superioritatem concernant sub politicis potius, quam legalibus cadunt regulis, ac rationibus.

Portuum maris jus publicum, ac regale in habituali dominio, ac protectione dicitur, omnium vero commune quoad usum, eodem modo quo de ipsius maris navigatione habetur, ut propterea, hostibus, vel suspectis prohibeatur ingressus. Q Vestigialium, & pedagogiorum potius concernentibus illis oneribus, quae pro ipsorum ingressu, ac mora ferrè pro diversis locorum moribus congruit. Idemque in mari ripa statum est, ut in nullius dominio, in omnium vero usu sit. R

Diversa vero est Fluminum, & lacuum ratio, ut riparum, & portuum, ac adjacentium arborum privatum sit dominium adjacentium praediorum, ita tamen, ut navigationis usus, & commoditas non impediatur, nisi aliud suadeat consuetudo. Quamvis etenim in hac regalium lege, ripatica inter jura regalia censentur. Vestigialium tamen, seu pedagogiorum speciem id potius redolet. S

Super portuum libertate quaestiones foris audire solet, tam pro publicorum onerum, & vestigialium exemptione, quam pro consuetudinum securitate, quae sub salvo conductus vocabulo ex communi loquendi usu explicari solet. Ac etiam pro ementium, & contractantium asseratione quodque aliena bona, & merces à dominis molestias non recipiant, ubi citra fraudem id sequatur, quod tamen certè ac generalem non recipit regulam, cum à regionum, vel principatum legibus, vel styliis decisionem expectet. Idque nō dicitur, aliisque publicis emporiis commune esse solet. T

- L De feud. disc. 2. hoc tit. disc. 147. & 134.
M Disc. 94. & 95.
N Disc. 134. & Miscellan. Eccles. disc. 40.
O Tit. de servit. disc. 35. & segg.
P Tit. de serv. disc. 31. & hoc tit. in supplemento disc. 171.
Q Disc. 129. R Disc. 138.
S Ibidem. T Disc. disc. 129.

XI.

De locis, & Vitiis publicis. Et de Angariis, & perangariis, aliisque servitiis.

Ac etiam de jure publico belli, ac de armamentis, & fortificationibus.

Et de jure creandi titulos, & Barones, concedendi nobilitatem, creandi Doctores, & Notarios, & erigendi Universitates, & Academiae.

Theatra, aliave publica Civitatum loca, & viae publicae ac fluminum pontes juris communis dispositione attenda, sub Principis protectione, & sub Civitatum, intra quarum fines, & territoria existant, dominio habent. In actuali autem, ac prohibitive dominio sunt nullius, dum sub omnium publico, & communi usu esse dicuntur. Nulla Baronum, vel domicellorum habita mentione, cum Romanorum legibus isti non innotescant. V

Ob illam vero status mutationem, quam penè in omnibus aliis rebus, Romani Imperii scilicet, totque principatum, ac dominiorum divisio induxerunt, certa, ac generalis desuper statuta non est regula, ob ditionum, ac principatum diversas leges, ac stylos, praesertim vero super secunda domini specie, an potius penes locorum Communitates, vel penes Barones, & domicellos exi-

stant. Quod etiam de fluminibus, forestis, aliisque publicis, & communalibus bonis, sub quaestione est, quae pariter à locorum diversa praxi decisionem recipit. X

Ubi tamen, ex Juristarum communi sensu receptam videtur, ut hac & similia, juris regalis esse censentur, ad aliquos effectus diversam pariter habentes praxim, pro eisdem Ditionum, ac principatum diversis legibus, ac moribus. Primò nempe ad illum juris prohibendi liberum usum, five aliquibus privativam facultatem concedendi, ut in eis faciunt, vel aliis faciendi concedant, quae alias omnibus communia esse debent, ut in Civitatum plateis frequens praxis docet. Y

Secundò ad effectum indicendi pedagia, aliaque onera pro illo transitu vel usu, qui alias liber, & publicus est.

Tertiò pro privativa competentia, seu cognitione criminum, quae in viis publicis, aliisque locis hujusmodi paritari contingat, quasi quod ita laedi quodammodo dicatur majestas Principis, sub cujus custodia, & protectione existunt.

Et quartò super cura, & refectione, jureque indicendi collectas, & contributiones, pro constructione, & refectione, seu custodia, cum similibus, certam tamen, ut praemisum est non recipientibus regulam, ob legum, ac morum insinuatam diversitatem. Z

Viarum autem, ac pontium, aut similibus locorum, publico usui defervientium, duplicis generis, foris quaestiones audit. Primò nempe inter privatos praediorum dominos, intra quorum fines viae existant, alioque privatos, vel populos, super libertate, ac jure transitus, viaeque publicae substantia, seu qualitate, cum illae quaestiones, quae privatam transitus, vel usus facultatem jure servitutis percipiunt, sub diversis servitutum sede cadant. A

Et altera inter Principem, ejusve magistratus, & Barones, seu Domicellos, vel Communitates, super viarum, & pontium, aliorumve locorum hujusmodi qualitate, ac juris regalis, magisque publici totius principatus ad praemissos aliove similes effectus existant, vel potius publici quidem juris, comparative ad privatum dominium singulorum dicitur, privati autem, seu localis, comparative ad praemissam majorem publicitatem.

Illae siquidem viae vere publicae, atque juris regalis, sub immediata supremi Principis cura, & protectione esse dicuntur, quae juxta regionum, varios loquendi usus, Consularium, seu Militarium, aut Basilicarum, vel Regiarum, seu Romanorum stratarum, nuncupationem habentes, ab una Civitate ad alteram, five à Civitate ad Mare, vel ad publicum navigabile flumen, initium ac finem habeant, seu alias inter duas vere publicas existant extremitates, adeo ut, non unus, vel aliquorum adjacentium populorum, pro eorum privata communicatione, usum concernant, sed pro universo humano commercio totiusque orbis habituali commoditate deferviant.

Itaque viae, quas discretè Urbis loquendi usus Romanas appellat, sunt illae quas leges civiles publicas reputant, aliae vero privatarum, ac respective vicinalium vocabula sortiuntur, quamvis comparative ad illas mere privatas vias, quarum usus jure simplicis servitutis competat, publicae quoque sint. Ideoque super una vel altera specie, seu qualitate, facti potius quam juris cadant quaestiones certam proinde, ac uniformem non recipientes regulam, utpotè à singularum casuum qualitate, & circumstantiis decisionem expectantes. B

Quamvis autem verè publicarum, ac militarium, vel consularium refectio Reipublicae sumptu, vel ex omnium populorum aequali onere, & contributione facienda sit inaequalitas tamen aliquando dignoscitur pro majori, vel minori populorum usu. Idemque de fluminum pontibus, aliisque hujusmodi. Privatarum autem ad Communitates, vel populos, quibus principaliter deferviant. C

Regalis quoque juris censentur angariae, & perangariae, quae certi servitii necessitate praeserunt à mercedis praesertione, vel exemptione distinctionem recipientes. Ea etenim, quae naturali libertati adversantur, atque invitò ad alieni servitium cogunt, utpotè legibus contraria, non nisi ex privilegio Principis, qui legibus derogare potest, obtinentur. Nisi diuturna immemorabilis, vel centenaria possessio, privilegii praesertione inducat. Adhuc tamè omninò certè, ac generalem id non recipit regulam, ob diversitas Ditionum, ac principatum leges, vel mores, ex quibus etiam major, vel minor usurpationis, vel concessiois mala praesumptio, vel juris resistentia manet, ideoque pro locorum qualitate, factique circumstantiis decisio regulanda est. D Publici.

Publici belli jus (quodvis antiquiorum temporum fuerit stylos) ex communi ubique recepto sensu, de Regalibus esse majoribus, ac primi ordinis. Supremo Principi privatè competentibus, ut inferioribus non facile concedatur ex eo privilegio, quod in aliis regalium generibus manare solet. E

Sub hoc autem belli jure, pro magis communi, ac recepto usu, terrestria, ac maritima armamenta, arciumque munitiones, aliaeve fortificationes cadunt, illa sortium domorum, seu palatiorum munitione, seu fortificatione subditis, ac inferioribus concedi solita, quae pyratum, seu bannitorum, & latronum, vel privatarum iniuriarum tutelam concernant, quod pariter certam, ac generalem non recipit regulam pro diversis ditionum ac principatum legibus, ac moribus.

Dignitates Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, & Baronum conferre solum supremi Principis est, ideoque primarii regalis juris censetur. Idemque in nobilitate ac rutorum feudorum concessione hodierna praxis docet, quidquid foret, antiquitas. Ideoque ut in propria feudorum sede habetur, ea quae per subditos, ac inferiores conceduntur, impropria secula potius censenda sunt, ex praetato publici belli privativo jure, cum verum feudum primi ordinis militiam redolet, ideoque non nisi habenti jus publici belli, huius milites constituere conceditur. F

Doctores gradum, vel Notariatus officium concedendi facultas, juris quoque regalis est. Cujus etiam censetur, publicarium Universitatum vel Studiorum, seu Academiae erectio.

Nobilitatis item concessio est de Regalibus, quoniam reddere nobilem illum, qui ex natura, vel legis dispositione sitignobilis, atque ita verum reddere id quod verum non sit, solius est Principis, qui legibus derogandi facultatem habet. Civitatis, vel Collegii aut nobilitati adunantibus facultatem competente, eorum gremio adscribendi eos, qui nobilitatem iudicam jam habentes, tanquam tales agnoscantur, ut proinde, non collationem nobilitatis, vel status mutationem, sed veritatis agnitionem, ejusque declarationem, quod jam inest, id redolet, five pro ipsorum recipientium privato praedicio, eodem modo, quo subditis Civitatibus civilitatem concedere fas est, ut in praeminentiarum magis peculiaris sede advertitur. G

- Magistratum creatio ad iustitiam ministrandam in Regalium lege inter haec jura recensetur. Contrarium vero praxis docet, ut Barones, & domicelli, ac etiam subditae Civitates hanc habeant facultatem. Ideoque illis videtur Magistratibus referendum, qui universalem in tota ditione, vel principatu habeant potestatem.
V Disc. 135. & segg. X Tit. de feud. disc. 2. & in annot.
Y Disc. disc. 135. & 142. & in annot.
Z Disc. 130. cum pluribus segg.
A Disc. 136. & seg. & tit. de servit. disc. 23.
B Disc. 136. & seg. C Ibidem.
D Tit. de feud. disc. 51. & 65. & hoc tit. disc. 141.
E Tit. de feud. disc. 52. & 58. F Disc. disc. 52. de feud.
G Tit. de Praeminent. disc. 30. & 35. & in aliis.

XII.

De potestate condendi leges, etque derogandi, de jure concedendi gratias tertio praedictales, vel tollendi jus tertii, ac revocandi concessiones, seu alias inabiles reddendi habiles, remittendae delicta, & poenas; aliave similibus faciendi, quae in jure prohibita sunt.

Novas leges condendi, atque antiquas corrigendi, seu moderandi, aut eis dispensandi facultas, juris regalis, supremique Imperii est, ideoque soli Principi conceditur, non autem subditis Civitatibus, vel Baronibus, & domicellis, aliisque Magistratibus, nisi ipse Princeps absentiam Principis ejus vicariam potestatem, qui ob exerceat, ut (ex. gr.) in Italia in Proregibus Regnorum utriusque Siciliae. Status Mediolani Governoribus praxis docet. Quamvis etenim alii in eadem Italia supremi, ac primi ordinis habeantur Magistratus, omnium penè jurium regalium, supremive Imperii exercitium habentes, cum aliqua etiam potestate in casibus particularibus dispensandi legibus, vel aliqua eis adversariali demandandi, ut (ex. gr.) in Ecclesijs Romane temporali ditione Ita-

lica plures sunt Apostolicæ Sedis Legati, qui aliquarum Provinciarum vel Civitatum regimini praesentur, adeo ut Principis vicarias partes, ac figuram gerant, non tamen absque pontificia specifica auctoritate, vel confirmatione, ista conceditur facultas, ordinari leges, antiquas contrarias, iustitiae communis directè correctorias constitutiones, aliquas legum species condendo in iis, quae secundum, vel praeter commune jus esse dignoscantur, five ejusdem juris interpretationem continent, cum pleraque juri contra specialibus indultis, & facultatibus referenda veniant.

Aliis verò inferioribus Magistratibus, vel subditis, merè subordinatis Civitatibus, ac domicellis, & Baronibus, generaliter statuta, & leges condendi abique Principis praevia licentia, vel subsequuta confirmatione, facultas denegatur. Et eo magis in enunciata Ecclesiae temporali ditione, ob Egidianæ Constitutionis praeripitum, iis exceptis, quae ipsius juris communis observantiam, vel declarationem, ubi dubium sit, concernant. Sive ubi de illis agatur legibus, quas in seipis concessiones Baro, vel Civitas adiciat, cum eas specieim redolet illarum conventionalium legum, quam in contractibus cuilibet privato adiciere licet.

Non omnis tamen ejusdem Principis confirmatio, ad id sufficiens reputatur, sed in iis, quae juri communi, seu 150 seu etiam particulari, ab ipso Principe specificè confirmata, contraria sint, illa confirmatio specificè desideratur, quae in forma specifica dicitur, infero scilicet ipsius legis tenore. Sive quod alias de certa ejusdem Principis scientia consistit, ut in iis confirmationibus praxis docere solet, quae praevia alicujus Magistratus, vel Congregationis examine, ac voto, conceduntur.

Alteri verò species confirmationis, quae praevia circumstantia non accedente, in forma communi dicitur, in iis, quae juri contraria sint, insufficientes reputatur, solumque prohibitionis obstaculum tollit, in iis, quae juxta, vel praeter leges statuuntur.

Itam verò speciem, vel naturam, habet illa confirmatio, quae praesumpta dicitur, quia nempe ex sola longissimi temporis observantia praesumatur, nisi de iis agatur, quae favorabilia potius quam odiosa dicenda sunt, utpotè restitutiva antiquarum legum, quas moderniores aboleverint, ut in statutis foeminarum, & cognatorum exclusivis, atque agnationis favore concernentibus pro nostris Italiae moribus receptum habemus vel nisi immemorabilis, aut centenaria observantia sit à vitioso initio non infecta, ex cujus consuetudine virtute, ac operatione, meliorem titulum specificè confirmationis allegare liceat. Aut quod de illius Civitatis, vel Domicelli lege agatur, quae in statu libero legislatoris, condita sit, quamvis subsequens ejusdem status immutatio subjectionem produxerit, si novus superior cum consuetis legibus continuari concesserit, vel permisit. H

Gratias tertio non praedictales, à jure tamen exorbitantes atque legum correctionem, vel dispensationem implicitè continentes, concedendi facultas pariter juris regalis, supremique Imperii est, illegitimos nempe legitimis natalibus restituendi pro honoribus aliisque effectibus, qui tertii jus non tollant, neque laedant. Sive delinquentibus, & criminosis praesertim verò condemnatis indulgentibus, quando Partis offensae praedictum cesset, ob eius pacem, seu consensum, cum similibus, quae licet merè gratiosa sint, quia tamen legum correctionem implicitam habent, jus Reipublicae in universum laedere videntur. Ideoque subditis Baronibus, & Domicellis, vel Magistratibus, id pro regula non conceditur, nisi ejusdem Principis privilegium, vel generalis, aut particularis legitima consuetudo hujus regulae suadeat limitationem.

Magis verò extra quaestione, negativa regula locum obtinet, ubi de concessionibus, & gratiis tertio praedictalibus, quae alienum jus tollant, minuant, vel impediant, agatur. Istam etenim potestatem, ipsimet Principi, qui supremi Imperii jura habeat, abque publicae necessitatis, vel utilitatis justa causa, quamplures denegant. Magis verò communis, usque recepta opinio, pro externo judicario foro concedit, in iis omnibus, quae, divinum, vel naturale jus non laedant, sed ab humana, seu positiva lege manent. Juste caue deficientiam in id considerando, ut idem Princeps suam regulat voluntatem, five quod eandem non bene regulatam ipse, vel successore revocet, seu moderetur. Aut quod, ubi ea dubia sit, & interpretatione digna, Judice, & Magistratus ex hujusmodi